

**Alatskivi, Avinurme, Jõgeva, Saare,
Torma, Vara, Palamuse, Pala valdade ja
Mustvee linna ühine jäätmekava
2009-2015**

ARUANNE

TELLIJA: MTÜ IDA-EESTI
JÄÄTMEHOOLDUSKESKUS
KONSULTANT: OÜ ALKRANEL

Tartu 2009

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1 OMAVALITSUSTE ÜLDISELOOMUSTUS	6
1.1 OMAVALITSUSTE LOODUSKESKKONNA ÜLDISELOOMUSTUS	6
1.2 OMAVALITSUSTE SOTSIAAL-MAJANDUSE ÜLDISELOOMUSTUS	7
2 JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	11
2.1 ÜLERIIGILINE JÄÄTMEKÄITLUSALANE SEADUSANDLUS	11
2.2 EUROOPA LIIDU DIREKTIIVID	16
2.3 OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSALASED ÕIGUSAKTID	17
3 JÄÄTMEKAVA SEOS RIIGI JÄÄTMEKAVAGA	20
4 OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE	21
4.1 JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD	21
4.2 JÄÄTMEVEO KORRALDUS	22
4.3 TEKKIVAD JÄÄTMEKOGUSED	23
4.4 SEGAOLMEIJÄÄTMED	23
4.5 PAKENDIJÄÄTMED	26
4.6 BIOLAGUNEVAD JÄÄTMED	28
4.6.1 <i>Vanapaber ja -papp</i>	28
4.6.2 <i>Kompostitavad jäätmed</i>	29
4.7 OHTLIKUD JÄÄTMED	29
4.7.1 <i>Majapidamistes ja ettevõtetes tekkivad ohtlikud jäätmed</i>	29
4.7.2 <i>Jääkreostus</i>	30
4.8 PROBLEEMTOOTED	32
4.8.1 <i>Patareid ja akud</i>	32
4.8.2 <i>Vanarehvid</i>	32
4.8.3 <i>Elektri- ja elektroonikajäätmed ning kodumasinad</i>	32
4.9 METALLIJÄÄTMED	33
4.10 EHTUSJÄÄTMED	34
4.11 SUURJÄÄTMED	34
4.12 TERVISHOIUASUTUSTE JÄÄTMED	35
4.13 ELANIKE TEAVITAMINE	35
4.14 KOHALIKE OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSE RAHASTAMINE	37
4.15 MTÜ IDA-EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUS	39
5 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD	41
5.1 JÄÄTMEKÄITLUSE KAVANDAMISE LÄHTEKOHAD	41
5.2 JÄÄTMEKÄITLUSE ARENGUSTENAARIUMID	42
5.3 OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSEGA SEOTUD PROBLEEMID	43
5.4 JÄÄTMEKÄITLUSE EESMÄRGID, MEETMED JA TEGEVUSED	46
5.5 KESKKONNA- JA TERVISEKAITSEMEETMED	60
6 JÄÄTMEKÄITLUSE KESKKONNAMÕJU JA JÄÄTMEKÄITLUSEKS VAJAMINEVA LOODUSVARA MAHU HINNANG	61
6.1 JÄÄTMEVEO KESKKONNAMÕJUD	62
6.2 JÄÄTMEKÄITLUSE KÕRVALDAMISE KESKKONNAMÕJU	62
6.3 JÄÄTMEKÄITLUSEKS VAJAMINEVA LOODUSVARA MAHU HINNANG	63

LISA 1. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste ja Pala valla jäätmekava 2009-2015 rakendusplaan

LISA 2. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste korraldatud jäätmeveo piirkonnad

LISA 3. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste pakendivõrgustik

LISA 4. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes kokku kogutud jäätmed aastatel 2005-2007.

LISA 5. Hinnanguline jäätmete koostis 2007. aastal kokku kogutud jäätmete põhjal

LISA 6. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste jäätmeküsitluse tulemused

LISA 7. Jäätmekava kooskõlastused

LISA 8. Jäätmekava avalikustamine

SISSEJUHATUS

Käesolev jäätmekava hõlmab Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmeid, kelleks on Tartumaalt Alatskivi ning Vara vald, Jõgevamaalt Torma, Palamuse, Jõgeva, Saare vallad ja Mustvee linn ning Ida-Virumaalt Avinurme vald, lisaks aastatel 2008-2009 Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige olnud Pala valda Jõgevamaalt. Jäätmekava on eelpool nimetatud kohalike omavalitsuste jäätmekäitlust korraldav ja suunav dokument, mis määrab jäätmekäitluse arengusuunad aastani 2015. Jäätmekava on koostatud lähtudes Riigi jäätmekavast 2008-2013 ning kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest.

Jäätmekava üldine eesmärk on Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete ja Pala valla jäätmehoolduse korrastamine, st keskkonnaohutuma, majanduslikult põhjendatud ja korralduslikult tagatud jäätmekäitluse edendamine. Jäätmekava eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavas 2008-2013 seatud eesmärkidest. Mõnede eesmärkide täitmiseks võivad erinevatele omavalitsustele sobida erinevad lahendused, seepärast pakutakse jäätmekavas mitmete küsimuste lahendamiseks välja erinevaid variante.

Jäätmekava hõlmab kohalike omavalitsuste sotsiaal-majanduslikku ülevaadet, jäätmemajanduse olukorra kirjeldust ning ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2009-2015 ja toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava ning investeringuvajaduse jäätmemajanduse arendamiseks.

Kava käsitleb kõiki jäätmeliike, olenemata nende tekkesfäärist ja ohtlikkusest, välja arvatud: heitmed õhku ja vette (reovesi); radioaktiivsed jäätmed; lõhkematerjali jääkidest koosnevad ja lõhkematerjale sisaldavad jäätmed; loomsete jäätmete ja kõrvalsaaduste, sealhulgas loomakorjaste käitlemine, mullaviljakuse parandamiseks või mujal põllumajanduses taaskasutatud sõnnik ning muud mullaviljakuse suurendamiseks taaskasutatud põllu- või metsamajanduses tekkivad loodusomased biolagunevad tavajäätmed, maavarade uuringute, kaevandamise, töötlemise ja ladustamise tulemusena tekkivad jäätmed ning karjääride tootmisjäätgid (*Jäätmeseadus* § 1. lõige 2).

Kava realiseerimine sõltub lisaks jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes toimuvatele arengutele ka laiemast üle-eestilisest jäätmekäitluse arengust ja üldisest majandusarengust. Seetõttu tuleb käesolevat dokumenti perioodiliselt üle vaadata ja ajakohastada.

Jäätmekava koostamisel on osalenud kõik eelpool nimetatud omavalitsused, MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus ja konsultandina OÜ Alkranel spetsialistid (töövõtulepingu nr.14-01-09-JK alusel).

1 OMAVALITSUSTE ÜLDISELOOMUSTUS

1.1 Omavalitsuste looduskeskkonna üldiseloomustus

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsused asuvad looduskeskkonna poolest erinevates maastikurajoonides. Palamuse, Torma ja Jõgeva vallad paiknevad Vooremaa maastikurajoonis, kus pinnavormid on kujunenud liustikujää kulutava ja kuhjava tegevuse koostoimel. Avinurme vald ja Mustvee linn asuvad Alutaguse madalikul, mille alad on olnud Peipsi nõo kerkinud põhjaosa hilisjäähälgse suure jääjärve põhjaks. Pala, Alatskivi, Saare valdade territooriumid paiknevad Ugandi lavamaal, mis on tasandikuline maastikurajoon Peipsi madaliku ja Võrtsjärve vahel. Pinnamoe on kujundanud peamiselt viimase jäätumise lõpul liustikust väljasulanud ja sulamisvee poolt ümbersetitatud moreen. Vara vald jääb Peipsi madaliku ja Ugandi lavamaa maastikurajoonide ülemineku alale.

Piirkonna valdav põhjakaitsust on keskmine kuni hea. Nõrgalt on põhjavesi kaitstud Avinurme vallas Avinurme ja Maetsma piirkondades; Jõgeva vallas Siimusti, Kurista piirkondades; Alatskivi vallas Alatskivi aleviku ümbruses, Torma valla põhjapiiril Reastvere küla ümbruses ning Vara valla idaosa Koosa küla ja Metsakivi küla piirkondades.

Suurematest kaitstavatest loodusobjektidest jäävad omavalitsuste territooriumidele Endla Looduskaitseala ja Mustallika Looduskaitseala (Jõgeva vallas); Tellise looduskaitseala (Torma ja Saare valdades) ja Vötikvere looduskaitseala (Torma vallas), Loode-Peipsi hoiuala (Mustvee linnas), Emajõe Suursoo sookaitseala/maastikukaitseala (Vara vallas), Avijõe loodusala ning Paadenurme looduskaitseala (Avinurme vallas).

Jõgeva vald asub Jõgeva maakonnas (joonis 1.1.). Valla pindala on 458 km², elanike arv 1. jaanuari 2009. a seisuga oli 5116. Suurimad asulad on Jõgeva alevik, Laiuse alevik, Siimusti alevik, Kuremaa alevik ja Vaimastvere küla. Paljukorterilised elamud moodustavad valla eluruumidest ca 46 %.

Jõgeva vallas tegutsevad järgnevad haridusasutused: Jõgeva aleviku lasteaed, Kuremaa Kuremaa lasteaed-alkool, Kurista lasteaed, Laiuse lasteaed, Siimusti lasteaed-alkool, Laiuse põhikool ja Vaimastvere kool, samuti üks erivajadustega lastele mõeldud riigikool – Kiigemetsa Kool.

Suurimad kalmistud- Siimusti kalmistu asub Kurista külas ja Laiuse kalmistu asub Vilina külas, väiksemad Kassnurme ja Laiusevälja külates. Jõgeva valla perearstipunktid paiknevad Vaimastveres, Kuremaal ja Laiusel.

Ettevõtluses on põhitegevuse järgi peamised põllu- ja metsamajanduse valdkonna ning hulgi- ja jaekaubanduse ettevõtted, lisaks veel ehituse ja teeninduse ning puidutöötlemise valdkonnas tegutsevad ettevõtted.

Mustvee linn asub Jõgeva maakonnas (joonis 1.1.), linna üldpindalaga on 546 ha, seisuga 01.01.2009 elas Mustvees 1652 inimest. Sealjuures moodustab suure osa linna elanikest vene keelt kõnelev elanikkond. Linnas on domineerivad eramajad, eluruumidest moodustavad paljukorterilised elamud ca 27%.

Linnas asuvad kaks gümnaasiumi, lasteaed ning muusika- ja kunstikool. Tegutseb SA Mustvee Tervis, mis osutab taastus- ja hooldusraviteenust ning ambulatoorset eriarstiabi. Linnas pakutavaid teenuseid kasutavad ka ümberkaudsete valdade elanikud.

Peamised linnas tegutsevate ettevõtete tegevusalad on hulgi- ja jaekaubandus ning kalandus, vähem tegeldakse töötleva tööstuse, elektrienergia- ja veevarustuse, ehituse, veonduse ning kinnisvaraga.

Palamuse vald asub Jõgeva maakonnas (joonis 1.1.), valla pindala on 216 km², 01.01.2009.a seisuga elas Palamuse vallas 2360 elanikku. Suurimad asulad on Palamuse alevik (569 el.) Kaarepere küla (333 el.) ja Luua küla (342 el). Paljukorterilised elamud moodustavad eluruumidest ca 36 %.

Palamuse vallas asuvad kaks üldhariduskooli: Luua Algkool ja Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium. Vallas töötab eelkoolihariduse andmiseks Palamuse lasteaed. Lasteaias rühmad asuvad nii Palamusel kui ka Kaareperes. Luua külas asub kutseharidust andev Luua metsakool. Perearstipunktid tegutsevad Palamusel ja Kaareperes. Hambaraviteenust pakutakse Palamusel. Palamuse alevikus asub ka Kalmistu.

Palamuse valla ettevõtetest tegutseb enamus põllumajandus- ja teenindussektoris. Väike osakaal on ka tööstussektoris. Suurimateks tööandjateks on loomakasvatusega tegelevad ettevõtted Palamusel ja Luual. Teenindussektori ettevõtete seas on peamiselt kauplused.

Pala vald paikneb Jõgeva maakonnas (joonis 1.1.), valla pindala on 156,7 km², 1. jaanuari 2009 a. seisuga elas vallas 1242 elanikku. Enim elanikke on Pala (valla keskus), Lümati, Nõva ja Metsanurga külades. Valla eluruumidest ca 15 % moodustavad paljukorterilised elamud.

Palal asub lasteaed-põhikool. Tervishoiuteenustest on kättesaadaval perearst, õde, hambaarst ning apteek. Kodavere külas asub valla kalmistu. Vallas tegutsevad mitmed puidutööstus- ja metsandus-, samuti majutusteenuseid pakkuvad ettevõtted.

Saare vald asub Jõgeva maakonnas (joonis 1.1.), valla pindala on 224,7 km², seisuga 01.01.2009 a. elas vallas 1374 elanikku. Valla suuremad külad on Voore ja Kääpa, ülejäänud 20-ne küla elanike arv jääb alla 100. Saare vald on rahvaarvult Jõgeva maakonnas üks väiksemaid. Valla eluruumidest ca 23 % moodustavad paljukorterilised elamud.

Saare vallas on üks põhikool ja lasteaed asukohaga Voorel. Tervishoiuteenustest on vallas kättesaadaval perearst, kelle vastuvõtud toimuvad Kääpa ja Voore külades. Kalmistut vallas ei ole.

Tegutsevatest äriühingutest suurem osa tegeleb töötleva tööstusega, järgnevad põllu- ja metsamajandus ning hulgi- ja jaekaubandus. Suurimad põllumajandustootjad asuvad Voorel. Töötleva tööstuse osas tegeletakse Saare vallas üksnes puidu töötlemisega. Kauplused asuvad Kääpal, Voorel ning Vanassaares.

Torma vald asub Jõgeva maakonnas (joonis 1.1.), valla pindala on 345 km². Seisuga 01.01.2009 a. elas vallas 2322 elanikku. Torma vallas on kaks alevikku ja 23 küla. Suuremateks asulateks on Torma ja Sadala alevikud ning Vaiatu, Tõikvere ja Kõnnu külad. Paljukorterilistes elamutes paikneb ca 30 % eluruumidest.

Valla suurematesse keskustesse (Tormasse ja Sadalasse) on koondunud ka teenindussfäär ja tervishoiuasutused. Torma vallas on kaks põhikooli: Tormas ja Sadalas, alushariduse teenust pakub Torma lasteaed. Perearstid töötavad Tormas ja Sadalas, Tormas asub ka apteek. Veterinaarasutused on Rääbisel ja Tormas. Kalmistu asub Tormas.

Torma vallas tegeletakse peamiselt põllumajandusliku tootmise ning metsamajandusega, tööstuslikust tootmisest on esindatud peamiselt puidutöötlemine.

Vara vald asub Tartu maakonnas (joonis 1.1.). Valla pindala on 333,8 km², mis on Tartu maakonnas suurim. Elanike arv 01.01.2009 a. seisuga oli 2049. Valla suuremad keskused on Vara ja Koosa külad. Valla eluruumidest ca 34 % moodustavad paljukorterilised elamud.

Perearsti vastuvõtupunkt asub Koosal, velskripunkt Varal. Kalmistud asuvad Varal ja Välgis. Haridusasutustest asuvad Vara vallas lasteaed ja põhikool Varal ning lasteaed-alkool Koosal.

Vallas on vähe tootvaid ettevõtteid, valdavad on kauplused. Ettevõtluses domineerivad põllumajandusettevõtted, sealjuures enamus väikesed ja perefirmad. Vähem on ettevõtteid töötleva tööstuse valdkonnas. Valla suurimad tööandjad on põllumajandusettevõtted ning poed. Suur osa valla elanikest käib tööl Tartus.

2 JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 Üleriigiline jäätmekäitlusala seadusandlus

Eesti jäätmehooldust tervikuna reguleerib *Jäätmeseadus* (RT I 2004, 9, 52), mis võeti Riigikogus vastu 28. jaanuaril 2004. aastal. Jäätmeseadus lähtub peamiselt kahest Euroopa Liidu jäätmealasest raamdirektiivist - *Euroopa Nõukogu direktiiv 75/442/EMÜ 15.07.1975 jäätmete kohta* (EÜT L 194, 25.07.1975), muudetud Nõukogu direktiiviga 91/156/EMÜ 18.03.1991 (EÜT L 78, 26.03.1991) ja *Euroopa Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377, 31.12.1991). Eesti Vabariik rakendab jäätmemajanduse planeerimisel ja korraldamisel säästva arengu põhimõtteid ning arvestab keskkonnavalasest seadusloomes Euroopa Liidu direktiividega seatud kohustusi.

Jäätmeseadusega määratud eesmärkide saavutamiseks ja jäätmemajanduse planeerimiseks koostatakse üleriigiline ning kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava. Eesti Vabariigi Riigikogu kiitis 29. mail 2008 heaks *Riigi jäätmekava 2008-2013*, mis hõlmab kogu riigi territooriumi, käsitleb riikidevahelist jäätmekäitluse optimeerimist ning sisaldab ka maakondade jäätmehooldust käsitlevaid alljaotisi. *Riigi jäätmekava 2008-2013* põhieesmärk on jäätmete vältimine ja vähendamine, taaskasutamisse suunamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine.

Vastavalt *Jäätmeseadusele* on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne. *Jäätmeseadusega* on kohalike omavalitsustele kehtestatud järgmised olulisemad õigused ja kohustused:

- Jäätmehoolduse arendamise korraldamine oma haldusterritooriumil (§ 12 lg 2);
- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (§ 31 lg 1);
- Jäätmehoolduse arendamiseks koostatakse riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava (§ 39 lg 1);
- Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla või linna jäätmehoolduse arendamist. Jäätmekava võib koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse riigi jäätmekavas sätestatud (§ 42 lg 1);
- Kui Riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates (§ 43 lg 3);
- Kohalik omavalitsus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt äriseadustiku tähenduses, mittetulundusühingult, sihtasutuselt ja seaduse alusel asutatud muult asutuselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik KOV üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks (§ 44 lg 4);
- Kohaliku omavalitsuse üksused korraldavad oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejatele, v.a. probleemtoodete puhul, kus toimib tootja vastutus (§ 65 lg 2);

- Kohaliku omavalitsus organ korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi (§ 66 lg 2);
- Kohaliku omavalitsuse üksus võib jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus (§ 66 lg 3);
- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega jäätmeveo eri- või ainuõiguse andmiseks konkursi konkurentsiseaduse alusel kehtestatud korras. Kohaliku omavalitsuse volikogu võib *Halduskoostöö seaduses* (RT I 2003, 20, 117) sätestatud korras korraldatud jäätmeveo konkursiga seonduvate haldusülesannete täitmiseks volitada mittetulundusühingut, mille liige vastav kohaliku omavalitsuse üksus on ning mille liikmeteks saavad vastavalt põhikirjale olla ainult kohaliku omavalitsuse üksused või kohaliku omavalitsuse üksuste liit (§ 67 lg 1);
- Jäätmete veopiirkond tuleb määrata arvestusega, et piirkonna minimaalne suurus tagab jäätmeveoki täitumise ühe kogumisringiga või piirkonna elanike arv ei ole üldjuhul suurem kui 30 000 (§ 67 lg 3);
- Kohaliku omavalitsuse üksus asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra (§ 69 lg 3);
- Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (§ 71);
- *Jäätmeseaduse* rikkumistest tulenevate väärtegude kohtuväline menetlemine (§ 127 lg 2 punkt 3);

Lisaks tuleb järgida järgmisi *jäätmeseadusest* tulenevaid nõudeid:

- Jäätmed tuleb taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning kui see ei ole muude jäätmekäitlusmoodustega võrreldes ülemäära kulukas; Jäätmed kõrvaldatakse nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas jäätmekäitluskohas, kus on tagatud inimese tervise ja keskkonna ohutus;
- Rakendada loodusvarade ja toorme säästlikuks kasutamiseks parimat võimalikku tehnikat, sealhulgas tehnoloogiat, milles võimalikult suures ulatuses taaskasutatakse jäätmeid;
- Jäätmete energiakasutusele tuleb eelistada jäätmete ringlussevõttu toormena või materjalina;
- Jäätmed taaskasutatakse või kõrvaldatakse nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas ning tervise- ja keskkonnakaitsealastele vastavas jäätmekäitluskohas;
- Jäätmeseaduse kohaselt ei tohi prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas olla biolagunevaid jäätmeid:
 - 1) üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist;
 - 2) üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist;
 - 3) üle 20 massiprotsendi alates 2020. aasta 16. juulist.
- Tootja on kohustatud tema valmistatud, edasimüüdüd või imporditud probleemtootest tekkinud jäätmed kokku koguma ja neid taaskasutama või kõrvaldama. Probleemtoodeteks on patareid ja akud, PCB-sid sisaldavad

seadmed, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad. Tootja on kohustatud tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdüd või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ning selle kulud kannab tootja

EL elektri- ja elektroonikaseadmete direktiivi (2002/96/EÜ) kohaselt on püstitatud eesmärgiks koguda kodumajapidamistest alates 31.12.2006. a. 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas.

Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009. a määruse nr 65 *Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtsajad*¹ kohaselt peab tootja rajama vähemalt iga üle 3500 elanikuga kohaliku omavalitsuse territooriumile kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumispunkti.

Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajast ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

Pakendiseaduse kohaselt on omavalitsuse ülesanne määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid (§ 15 lg 1). Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas peab olema eraldi käsitletud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine, väljaarendamine ja seatud eesmärkide saavutamise meetmed (§ 15 lg 2).

Alates 2009. aasta 1. jaanuarist tuleb pakendijäätmeid taaskasutada järgmiselt (§ 36):

1. pakendijäätmete kogumassist vähemalt 60 protsenti kalendriaastas;
2. pakendijäätmete kogumassist ringlussevõetuna vähemalt 55 ja mitte rohkem kui 80 protsenti kalendriaastas.

Keskkonnatasude seadus (01.01.2006) sätestab tasumäärad saasteainete ja jäätmete keskkonda viimisel ning tasu arvutamise ja maksmise korra.

Keskkonnajärelevalve seadus (RTI 2001, 56, 337) kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused.

Keskkonnajärelevalve seaduse järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärelevalve teostajatest (§ 3 lg 1). Kohalik omavalitsusüksus:

- Rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;
- Teavitab Keskkonnainspeksiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest

tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maaametit maakasutuse, maakorralduse, maa-arvestuse ja maareformi toimingute nõuete rikkumise juhtumitest (§ 6 lg 3).

Lisaks seadustele reguleerivad kohalike omavalitsuste jäätmehooldust ka mitmesugused määrused. Jäätmeseadusest tulenevaid määruseid on kehtestanud nii Vabariigi Valitsus kui ka Keskkonnaminister.

Keskkonnaministri määruse 29.04.04 nr 38 *Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded* (RTL 2004, 56, 938; 108, 1720) kohaselt ei tohi prügilasse ladestada prügilatesse tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkusttekitavaid jäätmeid.

Vastavalt *Ravimisseadusele* (RT I 2005, 2, 4) tuleb kõlbmatud ravimid kui ohtlike jäätmeid hävitada (kõrvaldada või taaskasutada) selleks tegevuseks ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavas ettevõttes. Lisaks jäätmeseaduse alusel jäätmeluba omavale isikule peavad kõlbmatuid ravimeid tarbijatelt vastu võtma ja hävitamisele suunama üldapteek, veterinaarravimite osas ka veterinaarapteek.

Vabariigi Valitsus on kehtestanud:

- 6. aprilli 2004. a. määrus nr 102 *Jäätmete, sealhulgas ohtlike jäätmete nimistu*;
- 6. aprilli 2004. a. määrusega nr 103 *Jäätmete ohtlike jäätmete hulka liigitamise kord*;
- 6. aprilli 2004. a. määrus nr 104 *Jäätmete taaskasutamise- ja kõrvaldamistoimingute nimistud*;
- 26. aprilli 2004. a. määrusega nr 121 *Ohtlike jäätmete käitluslitsentsi andmise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise menetluse käigus läbiviidavate menetlustoimingute tähtajad, litsentsi taotlemiseks vajalike andmete loetelu ja litsentsi vorm*;
- 26. aprilli 2004. a. määrusega nr 122 *Jäätmete tekitamiseks jäätmeluba vajavate tegevusvaldkondade tegevuste täpsustatud loetelu ning tootmismahud ja jäätmekogused, mille puhul jäätmeluba ei nõuta*;
- 13. detsembri 2004. a. määrus nr 352 *Mootorsõidukite ja nende osade kogumise, tootjale tagastamise, taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded, kord ja sihtarvud ning rakendamise tähtajad*;
- 24. detsembri 2004. a. määrus nr 376 *Elektri- ja elektroonikaseadmete märgistamise viis ja kord ning elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad*;
- 30. jaanuari 2006. a. määrus nr 28 *Riikliku probleemtooteregistri asutamine ja registri pidamise põhimäärus*;
- 6. juuli 2006. a. määrus nr 154 *Probleemtoodetes keelatud ohtlike ainete täpsustav loetelu ning probleemtoodetele kehtestatud keelud ja piirangud*.
- 29. mai 2008. a. korraldus nr 234 *Riigi jäätmekava 2008–2013 heakskiitmine*
- 7. augusti 2008. a. määrus nr 124 *"Patareidest ja akudest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad"*

- Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009. a määrus nr 65 *Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad*¹

Keskkonnaminister on kehtestanud:

- 15. aprilli 2004. a määrusega nr 17 *Metallijäätmete täpsustatud nimistu;*
- 20. aprilli 2004. a määrusega nr 18 *Jäätmeloa omamise kohustusest vabastatud isiku või tavajäätmete vedaja teate ja registreerimistöendi vormid;*
- 21. aprilli 2004. a määrusega nr 21 *Teatud liiki ja teatud koguses tavajäätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeloa omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded;*
- 22. aprilli 2004. a määrusega nr 25 *Polüklooritud bifeniüüle ja polüklooritud terfenüüle sisaldavate jäätmete käitlusnõuded;*
- 26. aprilli 2004. a määrus nr 26 *Jäätmeloa andmise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise menetluse käigus läbiviidavate menetlustoimingute tähtajad ning jäätmeloa taotlemiseks vajalike andmete täpsustatud loetelu ja jäätmeloa taotluse vorm ning jäätmeloa vorm;*
- Keskkonnaministri 10. jaanuari 2008. a määrus nr 5 *Kasutatud patareide ja akude käitlusnõuded*¹;
- 21. aprilli 2004. a määrus nr 22 *Asbesti sisaldavate jäätmete käitlusnõuded;*
- 21. aprilli 2004. a määrus nr 23 *Vanaõli käitlusnõuded;*
- 29. aprilli 2004. a määrus nr 38 *Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded;*
- 29. aprilli 2004. a määrus nr 40 *Ohtlike jäätmete saatekirja vormi ja registreerimise kord;*
- 29. aprilli 2004. a määrus nr 39 *Ohtlike jäätmete ja nende pakendite märgistamise kord;*
- 4. juuni 2004. a määrus nr 66 *Jäätmepõletustehase ja koospõletustehase rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded;*
- 8. juuli 2004. a määrusega nr 89 *Romusõidukite käitlusnõuded;*
- 9. veebruari 2005. a määrus nr 8 *Radioaktiivsete jäätmete klassifikatsioon, registreerimise, käitlemise ja üleandmise nõuded ning radioaktiivsete jäätmete vastavusnäitajad;*
- 9. veebruari 2005. a määruse nr 9 *Elektri- ja elektroonikaseadmete romude käitlusnõuded*¹;
- 15. veebruari 2005. a määrus nr 10 *Kiirgustegevuses tekkinud radioaktiivsete ainete või radioaktiivsete ainetega saastunud esemete vabastamistasemed ning nende vabastamise, ringlusse võtmise ja taaskasutamise tingimused;*
- 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 *Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid;*
- 16. jaanuari 2007. a määrus nr 4 *Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused;*
- 2. juuli 2007. a määrus nr 49 *Probleemtoodetest tekkinud jäätmete täpsustatud nimistu;*

- 21. detsembri 2007. a määrus nr 64 *Patareide ja akude märgistamise viis ja kord*;
- 10. jaanuari 2008. a määrus nr 5 *Kasutatud patareide ja akude käitlusnõuded*;
- 25. septembri 2008. a määrus nr 41 *Ohtlike jäätmete saatekirja vorm ning saatekirja koostamise, edastamise ja registreerimise kord*;
- 13. veebruari 2009. a määrus nr 12 Meetme «Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel» tingimused.

2.2 Euroopa Liidu direktiivid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist, jäätmehoolduse seisukohalt on olulisemad järgmised direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 75/442/EEÜ 15. juulist 1975 *jäätmete kohta* (EÜT L 194, 25.7.1975), täiendatud direktiiviga 91/156/EMÜ 18. märtsist 1991 (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ 12. detsembrist 1991 *ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377 31.12.1991), täiendatud direktiiviga 94/31/EÜ 27. juunist 1994 (EÜT L 168, 2.7.1994).

Nimetatud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on järgmised:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 *jääkõlde kõrvaldamise kohta* (EÜT L 194, 25.07.1975), täiendatud direktiiviga 87/101/EEÜ 22. detsembrist 1986 (EÜT L 042, 12.02.1987);
- Nõukogu direktiiv 91/157/EMÜ 18. märtsist 1991 *teatud ohtlike aineid sisaldavate patareide ja akumulatsioonide kohta* (EÜT L 078, 26.03.1991);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 *pakendi ja pakendijäätmete kohta* (EÜT L 365, 31.12.1994);
- Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ 16. septembrist 1996 *polüklooritud bifeniüülide ja polüklooritud terfeniüülide (PCB/PCT) kohta* (EÜT L 243, 24.09.1996);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 *romusõidukite kohta* (EÜT L 269, 21.10.2000);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/95/EÜ 27. jaanuarist 2003 *piirangute kohta teatud ohtlike ainete kasutamise osas elektri- ja elektroonikaseadmetes* (EÜT L 037, 13.02.2003);
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 *elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta* (EÜT L 037, 13.02.2003).

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 *keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesete kasutamisel põllumajanduses* (EÜT L 181 04.07.1986);

- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 *prügilate kohta* (EÜT L 182, 16.07.1999). Antud direktiivis on prügilate kohta antud olmejäätmete osas järgmised tingimused:
 - ✓ 2009. a. – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 50% 1995. a. tasemest;
 - ✓ 2016. a. – ladestatavate biolagunevate jäätmete kogus (kaaluliselt) moodustaks 35 % 1995.a. tasemest.
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/59/EÜ 27. novembrist 2000 *laevaheitmete ja lastijäätmete vastuvõtmise seadmete kohta sadamates* (EÜT L 332, 28.12.2000);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 *jäätmete põletamise kohta* (EÜT L 332, 28.12.2000).
- Oluline jäätmekäitlust reguleeriv raamdirektiiv on “*Reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv*” (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

2.3 Omavalitsuste jäätmekäitluselased õigusaktid

Omavalitsustes täpsustavad üleriigilist seadusandlust kohaliku omavalitsuse õigusaktidena jäätmehoolduseeskirjad ja korraldatud jäätmeveo rakendamist puudutavad määrused (viimane puudub Pala vallas). Lisaks on kõigi omavalitsuste kohta koostatud jäätmekava. Omavalitsuste jäätmekäitlust korraldavad määrused on oma sisult sarnased, peamised erinevused põhinevad korraldatud jäätmeveo piirkondade määramisel. Järgnevalt on lühidalt välja toodud kõige olulisem.

Alatskivi vallas on vastu võetud Alatskivi valla jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Alatskivi Vallavolikogus 26.jaanuar 2006. a määrusega nr 8). Alatskivi vallas korraldatud jäätmeveole ülemineku kord (kehtestatud Alatskivi Vallavolikogu määrusega 26.oktoober 2006 nr 20.) sätestab, et korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastatakse Padakõrve, Orgemäe, Linaleo ja Passi külad.

Avinurme vallas on vastu võetud Avinurme valla jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Avinurme Vallavolikogu 26.10.2006 määrusega nr. 22). Avinurme vallas korraldatud jäätmeveole ülemineku kord (kinnitatud Avinurme Vallavolikogu 26.10.2006.a määrusega nr 23) sätestab, et liitumine korraldatud jäätmeveoga on kohustuslik Avinurme valla tiheasustatud piirkondades- Avinurme alevikus ja Ulvi külas ning üle 50 elanikuga küldes: Adraku, Vadi, Maetsma, Kõveriku, Laekannu. Väljaspool neid piirkondi asuvad jäätmevaldajad on vajadusel kohustatud liituma korraldatud olmejäätmeveoga või vedama oma jäätmed ise jäätmekäitluskohta.

Jõgeva vallas on vastu võetud Jõgeva valla jäätmehoolduseeskiri (kinnitatud Jõgeva Vallavolikogu 22. veebruari 2006. a määrusega nr 7). Eeskirja kohaselt on liitumine korraldatud olmejäätmeveoga kohustuslik: 1) Siimusti jäätmeveopiirkonnas; 2) Jõgeva aleviku jäätmeveopiirkonnas; 3) Laiuse jäätmeveopiirkonnas 4) Kuremaa

jäätmeveopiirkonnas; 5) Vaimastvere jäätmeveopiirkonnas; 6) Kurista jäätmeveopiirkonnas; 7) Kärde jäätmeveopiirkonnas; 8) Painküla jäätmeveopiirkonnas; 9) Ellakvere ja Vana- Jõgeva jäätmeveopiirkonnas; 10) Õuna jäätmeveopiirkonnas; 11) Kassinurme jäätmeveopiirkonnas; 12) Võikvere jäätmeveopiirkonnas; 13) Metsa jäätmeveopiirkonnas; 14) Vägeva jäätmeveopiirkonnas; 15) Tooma jäätmeveopiirkonnas; 16) Kõola jäätmeveopiirkonnas; 17) Pakaste jäätmeveopiirkonnas; 18) Kaude jäätmeveopiirkonnas; 19) Mõisaküla jäätmeveopiirkonnas.

Korraldatud jäätmeveo korraldamine Jõgeva vallas on kinnitatud Jõgeva Vallavolikogu 24. augusti 2006. a määrusega nr 24.

Mustvee linnas on vastu võetud Mustvee linna jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Mustvee Linnavolikogus 17.12.2007 määrusega nr 17).

Mustvee linnas korraldatud jäätmeveole ülemineku korra ja Mustvee linna korraldatud jäätmeveo rakendamise juhendi kinnitamine on kehtestatud Mustvee Linnavolikogus 29.01.2008 määrusega nr 1. Määruse kohaselt on Mustvee linnas üks korraldatud jäätmeveo piirkond, milleks on kogu linna haldusterritoorium.

Palamuse vallas on vastu võetud Palamuse valla jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Palamuse Vallavolikogu määrusega nr 15, 22.02.2006) mis määrab, et liitumine korraldatud jäätmeveoga on kohustuslik järgmistes jäätmeveopiirkondades: Palamuse alevik, Kaarepere küla nn tiheasustusala, Luua küla nn. tiheasustusala, Pikkjärve küla nn. tiheasustusala, Nava küla nn. tiheasustusala, Kudina küla nn. tiheasustusala, Varbevere küla 8-krt. elamu.

Palamuse vallas korraldatud jäätmeveole ülemineku korra ja Palamuse valla korraldatud jäätmeveo rakendamise juhendi kinnitamine on kehtestatud Palamuse Vallavolikogu 28. septembri 2006.a määrusega nr 26.

Saare vallas on vastu võetud Saare valla jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Saare Vallavolikogu 22.veebruar 2006 määrusega nr 5).

Korraldatud jäätmeveo rakendamise juhend (kehtestatud Saare Vallavolikogu 30.augustil 2006 määrusega nr 9) sätestab, et Saare valla haldusterritoorium moodustab ühe korraldatud jäätmeveo piirkonna. Korraldatud jäätmeveoga kohustuslikult liituvad alad Saare vallas on: Halliku, Jaama, Kallikvere, Kiisli, Koseveski, Levala, Maardla, Nautrasi, Odivere, Pedassaare, Putu, Pällu, Ruskavere, Kääpa, Saarjärve, Sirguvere, Tarakvere, Tuulavere, Vanassaare, Vassevere, Veia ja Voore küla.

Torma vallas on vastu võetud Torma valla jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Torma Vallavolikogu 24. jaanuar 2006. a määrusega nr 4).

Korraldatud olmejäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide ja veopiirkondade kehtestamine (kehtestatud Torma Vallavolikogu poolt 21. Veebruar 2006 määrusega nr 13) sätestab Torma valla haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmeveo piirkonna: tiheasustusalal Sadala ja Torma alevikes ning Kodismaa, Ookatku, Koimula, Iravere, Tõikvere, Kantküla

külades ja osaliselt Sätsuvere, Rääbise, Vaiatu, Võidivere, Liikatku, Näduvere, Tealma, Rassiku, Kõnnu ja Vötikvere külates vastavalt Torma valla jäätmevaldajate registrile.

Vara vallas on vastu võetud Vara valla jäätmehoolduseeskiri (kehtestatud Vara Vallavolikogu 4.detsember 2007 määrusega nr 15). Vara vallas korraldatud jäätmeveole ülemineku kord (kehtestatud Vara Vallavolikogu määrusega 15. Jaanuaril 2008 nr 1) määrab korraldatud jäätmeveo veopiirkonnaks kogu Vara valla haldusterritooriumi.

Pala vallas on vastu võetud Pala valla jäätmehoolduseeskirja (kehtestatud Pala Vallavolikogu 23. veebruari 2001. a määrusega nr 2). Eeskirja kohaselt on korraldatud olmejäätmeveoga kohustatud liituma jäätmevaldajad, kes asuvad või elavad Pala valla haldusterritooriumil suuremates tiheasustuspiirkondades (Pala, Lümati ja Nõva külad). Majapidamised peavad korraldatud olmejäätmeveoga liituma Pala Vallavalitsuse korralduse alusel. Jäätmete valdajal tuleb sõlmida vormikohane leping Pala Vallavalitsuse poolt heakskiidetud jäätmevedu korraldava ettevõttega.

Hetkel Pala vallas korraldatud jäätmevedu ei toimu. Vastavalt jäätmeseaduse § 135 lg 2 kohaliku omavalitsuse üksus, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus vastavalt Jäätmeseaduse §-de 66–69 tähenduses ei laiene.

3 JÄÄTMEKAVA SEOS RIIGI JÄÄTMEKAVAGA

Eesti Vabariigi Riigikogu kiitis 29. mail 2008 a. heaks *Riigi jäätmekava 2008-2013*, mille põhieesmärk on jäätmehoolduse korrastamine, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Territoriaalselt haarab jäätmekava kogu riigi territooriumi. Käsitlusala haarab ka jäätmealast rahvusvahelist koostööd, jäätmete sisse- ja väljavedu.

Põhieesmärgi saavutamine on seotud jäätnehierarhia rakendamisega: jäätmeteket tuleks vältida, ja kui see osutub võimatuks, tuleb jäätmeid nii palju kui võimalik taaskasutada, s.h korduvkasutada, ringlusse võtta ning viia prügilasse minimaalsel hulgal. Jäätmekava haarab need jäätmeliigid, mis on jäätmeseaduse reguleerimisalas, seega nii ohtlikud jäätmed kui ka tavajäätmed.

Jäätmekava eesmärkide püstitamisel on lähtutud EL ja Eesti keskkonnapoliitikast, s.h õigusaktide nõuetest ja heast keskkonnatavast. Kuigi EL eelnõu „Ressursside säästev kasutamine: jäätmetekke vältimise ja jäätmete ringlussevõtu temaatiline strateegia” (Brüssel 21.12.2005 KOM(2005) 666) lõplik) võib veel muutuda, jäävad juba sõnastatud EL jäätmepoliitika eesmärgid ja printsiibid kehtima ka tulevikus. Need on järgmised:

- ELi jäätmepoliitika võib aidata vähendada ressursikasutusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju, seda jäätmetekke vältimise ning jäätmete ringlussevõtu ja taaskasutuse kaudu;
- juba eelnevalt püstitatud jäätmepoliitika peaesmärgid – vältida jäätmeteket ja edendada taaskasutamist, s.h korduskasutamist ja ringlusse võtmist, et vähendada negatiivset keskkonnamõju – on endiselt jõus ja kirjeldatud mõjupõhine lähenemine toetab nende saavutamist.

Vajalikuks instrumendiks ja mõtteviisiks on olelustsükli (olelusringi) analüüsi kasutamine eesmärkide püstitamisel ja alternatiivide analüüsil. Oluline on seose katkestamine keskkonnamõju ja majanduskasvu vahel. Jäätmekava kontekstis väljendab see seose katkestamist ressursikasutuse, tavajäätmete ja ohtlike jäätmete tekke ning majanduskasvu vahel. See põhimõte on välja toodud EL kuuendas keskkonnaalases tegevusprogrammis.

Keskkonna- (jäätme-) poliitika elluviimine eeldab abinõude kompleksi, kus märksõnadeks on säästev tootmine ja tarbimine, integreeritud tootearendus, tootja vastutus, toote jälgimine kogu olelustsükli vältel, roheline (keskkonnasäästlik) riigihange jne.

Toodete puhul peab lähtuma printsiibist, et keskkonnaküsimustega tuleb hakata tegelema juba toote kavandamise ja projekteerimise etapis, s.t idee, eelprojekti, projekteerimise, arendamise ja kõige lõpuks toote valmistamise etapis. Väga oluline on toote (ka ehitise) lammutamise eelnev läbimõtlemine ja taaskasutus. Seega integreeritud tootepoliitika rakendamine ehitus- ja lammutusprahi tekke vältimiseks.

4 OMAVALITSUSTE JÄÄTMEKÄITLUSE ÜLEVAADE

Vastavalt *Jäätmeseadusele* on jäätmehoolduse (st jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset) arendamine kohaliku omavalitsusorgani korraldada. Igasuguse arendamise aluseks on täpne ülevaade olemasolevast olukorrast. Käesolevas töös on olemasoleva olukorra kirjeldamisel kasutatud omavalitsustelt saadud informatsiooni, riikliku jäätmetatistika andmeid ja Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete jäätmeküsitlus tulemusi, mis viidi elanike seas läbi 2009. aasta kevadel jäätmekava koostamise käigus.

Jäätmeküsitluses uuriti elanike jäätmekäitlusharjumusi ning jäätmekäitlusega seotud probleeme. Põhjalikum ülevaade küsitlusest on toodud käesoleva jäätmekava lisan 6.

4.1 Jäätmekäitluskohad

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustele on lähim koht tavajäätmete nõuetekohaseks kõrvaldamiseks Torma prügila. Prügila asub Torma vallas Vötikvere külas ning on rajatud 2001. aastal vastavalt Euroopa Liidu prügiladirektiivi nõuetele. Prügilas võetakse vastu tavajäätmeid, ehitus- ja lammutusjäätmeid ning sorteeritakse liigiti kogutuid jäätmeid. Torma prügila on lähim koht, kus hetkel on nii elanikel kui ettevõtetel võimalik üle anda sorteerimata olmejäätmeid.

Eelsorteeritud jäätmeid on elanikel võimalik viia ka kogumispunktidesse (sh Torma prügilasse) (tabel 4.1.).

Tabel 4.1. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsustes, Pala vallas ja teistes lähimates naabervaldades asuvad jäätmete kogumisplatsid.

Kogumispunkti asukoht	Vastu võetakse
Alatskivi vald, Alatskivi alevik	Suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paberi- ja pakendijäätmed, elektroonika ja elektriseadmed*
Alatskivi vald, Kokora küla	Paberi- ja pakendijäätmed
Avinurme alevik	Suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paberi- pakendijäätmed, elektri- ja elektroonikaseadmed
Vara vald, Koosa ja Vara külad	Suuregabariidilised jäätmed, ohtlikud jäätmed, paberi- pakendijäätmed, elektri- ja elektroonikaseadmed
Jõgeva vald, Vaimastvere küla	
Jõgeva vald, Siimusti alevik	Ohtlikud jäätmed, metallijäätmed, pakendijäätmed, paber ja papp, elektri- ja elektroonikajäätmed, aknaklaas, penoplast, silokile, tekstiil, vanad riided ja jalatsid, puit,
Jõgeva vald, Jõgeva alevik	suuregabariidilised jäätmed, autorehvid, ehitusjäätmed
Jõgeva vald, Laiuse alevik	
Jõgeva vald, Kuremaa alevik	
Saare vald Kääpa küla	Pakendid, ohtlikud jäätmed, papp/paber. Probleemtoodete

Saare vald, Voore küla	jäätmed, suuregabariidilised jäätmed, metalljäätmed ja elektri- ja elektroonikaseadmed*
Palamuse, Palamuse alevik	Ohtlikud jäätmed, suuregabariidilised jäätmed, elektri- ja elektroonikajäätmed*, metallijäätmeid, vanarehvid. Teine ohtlike jäätmete kogumispunkt asub Palamuse alevikus Palamuse Päästekomando juures (O.Lutsu 5)
Torma prügila, Vötikvere küla	Paber ja papp, elektroonikaseadmed (komplekssed), vanarehvid, klaas-, sega-, komposiit-, metall-, puit- ning plastijäätmed, teised jäätmed tasulised (sh biolagunevad)
Tõikvere küla, Sadala ja Torma alevikud	Paber ja pakend, teised jäätmed saab viia lähedal asuvasse Torma prügilasse
Mustvee linn	Ohtlike jäätmete konteiner Narva mnt 9d, lisaks asuvad linnas paberi- ja pakendikonteinerid.
Pala vald, Pala küla	Ohtlikud jäätmed, suuregabariidilised, pakendid, paberi- ja papijäätmed
Kasepää vald (naaberomavalitsus)	Ohtlikud jäätmed, vanad rehvid, metallijäätmed, pakendijäätmed, vanapaber ja papp, elektri ja elektroonikaseadmed, aknaklaas, penoplast, silokile
Jõgeva linn (naaberomavalitsus)	Pakendeid, paberit ja kartongi, elektri- ja elektroonikaseadmeid, vanarehve, plaste, suurjäätmeid sh mööbel ja selle detailid (hinnakirja alusel), metalli, tasu eest, töödeldud puitu (värvitud, lakitud)va immutatud, töötlemata puitu, ohtlike jäätmeid (kodumajapidamistelt tasuta), elavhõbedajäätmed, olmekemikaalid, pestitsiidid, ohtlike ainetega saastunud pakendid ja pühkematerjal, ravimid, vanaõli, õlifiltrid, värvi-, laki- ja liimijäätmed), biolagunevad köögi-ja sööklajäätmed (hinnakirja alusel), biolagunevad aia-ja pargijäätmed (hinnakirja alusel)
Põltsamaa, Pauastvere (naaberomavalitsus)	Ohtlikud jäätmed, metallijäätmed, pakendijäätmed, paber ja papp, elektri- ja elektroonikajäätmed, aknaklaas, penoplast, silokile, vanad riided

* Käesoleva jäätmekava avalikustamise perioodi jooksul on elektroonikajäätmete kogumiskonteiner MTÜ Eesti Elektroonikaromu poolt ära viidud või teatatud selle äraviimisest lähitulevikus.

Torma prügilas toimub väikeses mahus biolagunevate jäätmete kompostimine.

Nimekiri ettevõtetest, kes omavad piirkonnas jäätmeluba (sh registreerimistõendit), on kättesaadaval Keskkonnalubade infosüsteemis (www.klis.ee).

4.2 Jäätmeveo korraldus

Avinurme, Alatskivi, Jõgeva, Vara, Saare, Torma ja Palamuse valdades ning Mustvee linnas on korraldatud ühine jäätmevedu MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskusega sõlmitud halduslepingu alusel. Jäätmevedu opereerib alates 2008. aasta septembrist AS Cleanaway (alates 01.06.2009 uus nimi AS Veolia Keskkonnateenused). Korraldatud jäätmeveo leping on sõlmitud kolmeks aastaks. Tänu korraldatud jäätmeveo sisseviimisele on regulaarse jäätmeveo hind võrreldes jäätmevedajate poolt vabaturul

pakutavate veohindadega vähenenud ca 20 % võrra või rohkem (sõltuvalt konteineri suurusest ja jäätmevedajast on hinnad veidi erinevad).

Kõigil omavalitsustel, v.a Pala vald, on vastu võetud õigusaktid korraldatud jäätmeveo rakendamiseks ja toimub korraldatud jäätmevedu. Pala vald on vabastatud korraldatud jäätmeveo kohustusest vastavalt *Jäätmeseaduse* § 135 lg 2, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus ei laiene.

Korraldatud jäätmeveoga on kõigis omavalitsustes hõlmatud segaolmejäätmed. Jäätmeveoga ei ole hõlmatud suurjäätmed, ohtlikud jäätmed ja avalikes konteinerites paiknevad jäätmed. Jäätmeveo sagedus tiheasustusaladel on vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui 1 kord kuus. Hajaasutuses tühjendamise täpne sagedus sätestatakse jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahelises jäätmekäitluslepingus, kuid korraldatud jäätmeveo piirkondades on see minimaalselt kord kvartalis.

Ülevaade Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse omavalitsuste jäätmeveopiirkondadest on toodud kaardimaterjalina käesoleva töö lisis 2.

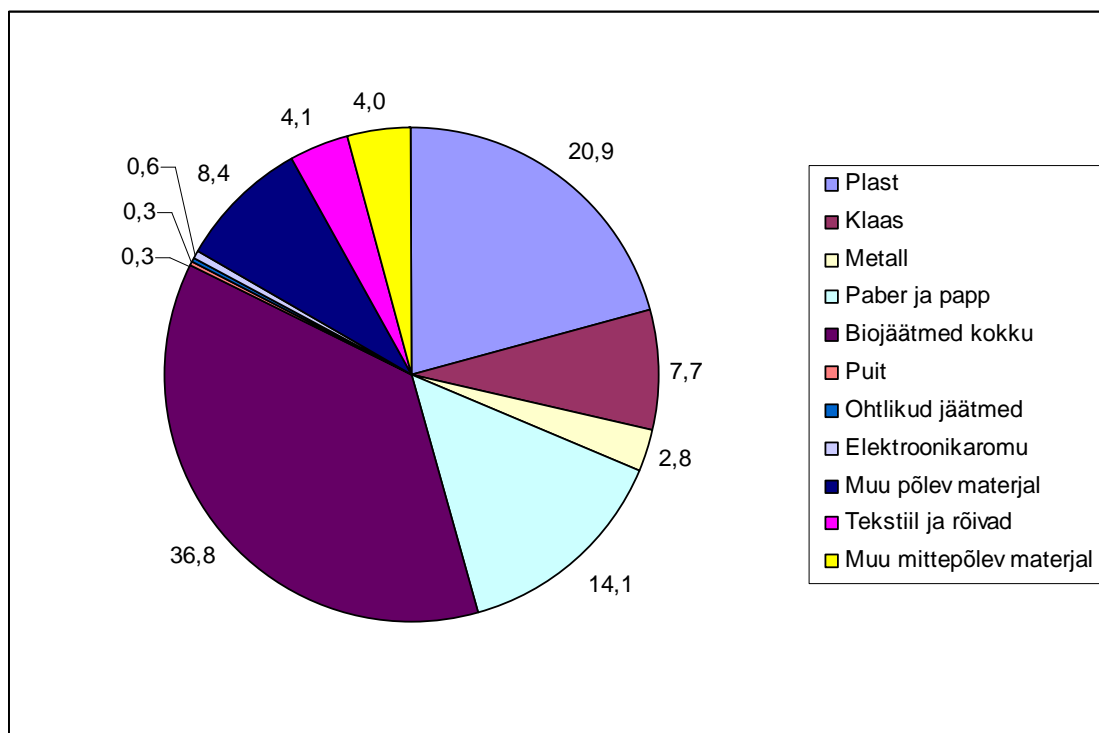
4.3 Tekkivad jäätmekogused

Jäätmekavas hõlmatud omavalitsustes kokku kogutud jäätmekogused vastavalt Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse riiklikule jäätmetatistikale on toodud käesoleva töö lisis 4. Andmete aluseks on 2005., 2006. ja 2007. a jäätmevedajate ja käitlejate aruanded. Lisis 5 on toodud kokku kogutud jäätmete kogused liikide kaupa (arvestatud on nii liigiti kogutud jäätmeid kui segaolmejäätmeid).

4.4 Segaolmejäätmed

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed, need on levikult üks peamisi jäätmeliike. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid. Segaolmejäätmetes on materjalid liikide kaupa eraldamata (prügi).

Olmejäätmed on oma olemuselt heterogeensed, muutudes nii ajas kui ka ruumis. See on tingitud tarbimise struktuurist, eluaseme iseloomust ja võimalusest jäätmeid tekkekohas käidelda. Tuntavad erinevused on maal ja linnas tekkivate olmejäätmete koostises. Samuti sõltub olmejäätmete koostis aastaajast, seda eriti maal. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes ei ole uuritud olmejäätmete koostist, seega tuleb tugineda teistele Eestis korraldatud uuringutele. Säästev Eesti Instituut (edaspidi SEI) viis 2007-2008. aastal läbi sortimisuuringu "Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete osas) koostise ja koguste analüüs". Uuringu tulemusi keskmise olmejäätmete koostise kohta maapiirkondades kasutatakse käesolevas töös. Järgnev joonis 4.1. illustreerib segaolmejäätmete koostist jäätmeliikide lõikes.

Joonis 4.1. Keskmise olmejäätmete koostis maapiirkondades (SEI, 2008)

Jooniselt selgub, et kõige suurema osakaalu segaolmejäätmetest moodustavad biojätmed (kõogijätmed, aiajätmed ja muud biojätmed). Järgneb plast (eelkõige plastpakendid) ning paber ja papp.

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete ja Pala valla haldusterritooriumil tekkinud sorteerimata segaolmejäätmete koguseid vastavalt riiklikule jäätmetatistikale aastatel 2005-2007, on kirjeldatud tabelis 4.2. Välja on toodud segaolmejäätmete tekke kogused terve omavalitsuse kui ka elaniku kohta.

Tabel 4.2. Kokku kogutud sorteerimata segaolmejäätmete kogused omavalitsustes 2005-2007.

Omavalitsus	Segaolmejäätmeid	2005	2006	2007
Avinurme vald	Segaolmejäätmeid kokku t/a	5,6	7,3	167,7
	Elaniku kohta kg/a el	3,7	4,8	110,5
Jõgeva vald	Segaolmejäätmeid kokku t/a	639,2	771,1	535,8
	Elaniku kohta kg/a el	124,9	150,7	104,7
Mustvee linn	Segaolmejäätmeid kokku t/a	356,2	364,5	321,2
	Elaniku kohta kg/a el	215,7	220,6	194,4
Pala vald	Segaolmejäätmeid kokku t/a	103,5	103,8	106,1
	Elaniku kohta kg/a el	83,4	83,7	85,4
Palamuse vald	Segaolmejäätmeid kokku t/a	464,4	541,2	268,9
	Elaniku kohta kg/a el	196,8	229,3	113,9
Torma vald	Segaolmejäätmeid kokku t/a	245	234,5	362,3

	Elaniku kohta kg/a el	105,5	101	156,0
Alatskivi vald	Segaolmejjätmeid kokku t/a	159,8	175,1	84,3
	Elaniku kohta kg/a el	113,8	124,7	60,0
Vara vald	Segaolmejjätmeid kokku t/a	239,8	252,2	220,2
	Elaniku kohta kg/a el	117	123,1	107,5
Saare vald	Segaolmejjätmeid kokku t/a	168,8	180,2	141,7
	Elaniku kohta kg/a el	122	134	103

Andmed: Keskkonnaministeriumi Info- ja Tehnokeskus, 2009

Tabelist 4.2 selgub, et kõige enam sorteerimata segaolmejjätmeid elaniku kohta (arvesse on võetud nii ettevõtetes kui ka kodumajapidamistes kogutud segaolmejjätmed) on 2007 a. kokku kogutud Mustvee linnas (194,4 kg/a), kõige vähem Alatskivi vallas (60 kg/a). Eesti keskmine segaolmejjätmete teke inimese kohta aastas on hinnanguliselt 400 kg, maapiirkondades ca 250 kg. kohta (Keskkonnaministerium, 2008). Omavalitsuste lõikes võib tegelik jätmete teke keskmisest mõnevõrra erineda. Olemasolev statistika kogutud jäätmekoguste kohta aastate 2005-2007 lõikes ei peegelda tõenäoliselt siiski tegelikku segaolmejjätmete teket. Eeldatavalt on statistiliste andmete kvaliteet paranenud seoses korraldatud jäätmeveo rakendamisega alates 2008. a. sügisest, kuid vastavad andmed ei ole käesoleval hetkel veel kättesaadavad.

Lähtudes SEI (2008) andmetest maapiirkondade keskmise segaolmejjätmete koostise kohta ning hinnangust maapiirkondades tekkiva keskmise jäätmekoguse kohta elaniku kohta aastas on koostatud tabel 4.3. Käesoleva töö lisana 5, on lisatud iga omavalitsuse kohta eraldi tabel, mis esitab hinnangulise segaolmejjätmete koostise 2007. a kokku kogutud jäätmete alusel (Keskkonnaministeriumi Info- ja Tehnokeskus, 2009).

Tabel 4.3. Hinnanguline segaolmejjätmete koostis maapiirkonna elaniku kohta

Jäätmeliik	Osakaal (%)	Kg/a/el.
Plast	20,9	52,2
Klaas	7,7	19,4
Metall	2,8	7,1
Paber ja papp	14,1	35,3
Biojätmed kokku	36,8	91,9
Puit	0,3	0,7
Ohtlikud jätmed	0,3	0,7
Elektroonikaromu	0,6	1,5
Muu põlev materjal	8,4	21,0
Tekstiil ja rõivad	4,1	10,3
Muu mittepõlev materjal	4,0	10,1
Kokku	100,0	250,0

Vastavalt jäätmeseadusele korraldab kohaliku omavalitsus organ oma haldusterritooriumil olmejjätmete kogumise ja veo. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse omavalitsustes tühjendatakse jäätmemahuteid, lähtudes korraldatud jäätmeveo tingimustest, järgneva sagedusega:

- tiheasustuselal vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui 1 kord kuus;
- hajaasutuses tühjendamise täpne sagedus sätestatakse jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahelises jäätmekäitluslepingus. Korraldatud jäätmeveo piirkondades toimub jäätmevedu vähemalt 1 kord kvartalis.
- maksimaalne tühjendamissagedus korraldatud jäätmeveo piirkondades, lähtudes kortermaja elanike arvust, kuni 2 korda kuus;
- minimaalne tühjendamissagedus korraldatud jäätmeveo piirkondades 1-2 elanikuga eramus kord kvartalis

Pala valla elanikud peavad ise korraldama oma jäätmete kogumise ning on kohustatud toimetama jäätmed kindlaksmääratud kogumiskohta või tellima teenuse vastavat luba omavalt ettevõttelt. Kõige rohkem on jäätmeveoga liitunud Pala, Lümati ja Nõva külade elanikud.

4.5 Pakendijäätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorratoteid. Pakendiseaduse kohaselt on pakendimaterjalid järgnevad: klaas; plastik; paber ja kartong, kaasa arvatud kihiline kartong; metall; puit; muu materjal.

Pakendiseadus kehtestab nõuded pakendi ja pakendijäätmete kasutamisele, soodustades sellega pakendi või pakendimaterjali ringlust ja taaskasutamist. Pakendid ja nendest tekkivad jäätmed on üheks oluliseks aspektiks, millele viimasel ajal on tähelepanu pööratud. Praegu rakendatakse kahte tüüpi kogumissüsteemi:

- Segapakendi kogumissüsteemis kogutakse pakendi ja pakendijäätmed kogumiskonteinerite võrgustikul põhineva kogumissüsteemi kaudu kokku.
- Tagatishäältsüsteemis kogutakse korduskasutuspuudelid ja ühekorrapakend kogumispunktide kaudu kokku.

SEI segaolmejäätmete sortimisuuringu "Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete osas) koostise ja koguste analüüs" (2008) tulemusel moodustasid suure osa prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete koostisest just plastijäätmed (maapiirkondade keskmine 20,9) (joonis 4.1). Plastijäätmetest moodustasid omakorda kõige suurema osa plastpakendid 88%. SEI segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemusel kõikus klaasijäätmete osakaal uuringupiirkonniti 5,5-11,6%. Tulemuses toodi välja, et kuna valdava osa klaasist moodustas klaaspakend (97,8%), võis eeldada, et osakaalu kõikumine näitab eelkõige sorteerimissüsteemi tõhususe toimimist. Metallijäätmete sisaldus jäi kõigis piirkondades 2-3% vahele, sellest moodustas metallpakend 80%. Kõik SEI uuringu tulemused esitatud massiprotsentides.

Kokku kogutud pakendijäätmete kogused omavalitsuste kaupa vastavalt riiklikule statistikale 2005-2007. aastal on toodud lisa 4. Statistika kohaselt koguti 2007. aastal

enam pakendeid kokku Torma ja Jõgeva valdades. Pakendijäätmete koguste kasv statistikas on põhjendatav sellega, et oluliselt on kasvanud avalike kogumispunktide arv.

Pakendiseaduse kohaselt peab tiheasustusega alal, kus asustustihedus on rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril, olema vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetrit raadiuses. Kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril, peab olema üks kogumiskoht 500 elaniku kohta. Tabel 4.4. iseloomustab olemasolevat pakendikonteinerite arvu omavalitsustes võrreldes pakendiseadusega ettenähtud pakendikonteinerite hulga miinimumnõudega.

Tabel 4.4. Olemasolev ja seadusega ettenähtud kogumiskohtade arv omavalitsuste kaupa.

	Konteinerite arv omavalitsuses								
	Avi-nurme vald	Alatskivi vald	Vara vald	Jõgeva vald	Mustvee linn	Pala vald	Palamuse vald	Saare vald	Torma vald
Kogumiskohtade arv**	7	5	8	9	5	8	10	4	7
Asustustihedus (in/km ²)	7,64	10,9	6,13	11,2	302	7,92	10,9	6,11	6,73
Minimaalne pakendikogumiskohtade arv tulenevalt elanike arvust*	3 (1518)	3 (1405)	4 (2049)	10 (5116)	3-4 (1652)	3 (1242)	5 (2360)	3 (1374)	5 (2322)

*Elanike arv 01.01.2009 seisuga

** kogumiskohana käsitletakse üksikut segapakendikonteinerit või mitut kõrvuti asetsevat konteinerit (nt paber + plast või klaas).

Tabelist 4.4. selgub, et piirkonna asustustihedus on nii väike, et pakendiseadusega kohaldub nõue omada ühte pakendikogumiskohta iga 500 elaniku kohta. Kõigis omavalitsustes on pakendikogumiskohtade arv vastavalt pakendiseadusele piisav.

Ka omavalitsuste hinnangul on olemasolev pakendikonteinerite võrgustik üldiselt piisav. Probleeme valmistab pigem see, et hajaasustusest tingituna jäävad pakendikonteinerid sageli elanikest liiga kaugele. Seetõttu nähakse perspektiivis ette pakendivõrgustiku täiendamist. Ülevaade Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste ja Pala valla pakendivõrgustikust on toodud käesoleva töö lisa 3.

Eestis tegutsevad hetkel kolm taaskasutusorganisatsiooni. Käesoleval hetkel on omavalitsused põhiliselt sõlminud lepingud ETO ja Pakendiringlusega. Vähemal määral 2008 a lõpus turule tulnud kolmanda ettevõttega Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO).

Iga omavalitsus on sõlminud pakendiorganisatsioonidega eraldi lepingud, kus on määratud nii töövõtja kui ka tellija kohustused, samuti pakendikonteinerite tüübid, kogus, asukohad ning tühendamise sagedus. Enamasti on pakendiorganisatsiooni kohustus tagada pakendijäätmete kogumine sellisel viisil, mis väldib pakendikonteinerite

ületäitumise, samuti tuleb üldjuhul ära vedada konteinerist 1 m raadiusesse paigutatud pakendijäätmed. Omavalitsuse ülesanne on teostada järelevalvet ning teavitada elanikkonda pakendijäätmete tagastamise korrast ning sorteerimise nõuetest.

Pandipakendi tagasivõtmiste kohustus on pakendiseaduse § 20 kohaselt kõigil pakendatud kauba müüjail, kelle müügikoha suurus on 200 ruutmeetrit või rohkem. Pakendi tagasivõtmine peab olema korraldatud müügikohas või selle teenindusmaal müügikoha kauplemisajal. Pakendatud kauba müüja, kelle müügikoha suurus on alla 200 ruutmeetri, võib sellise pandipakendi tagasivõtmise korraldada väljaspool oma müügikoha teenindusmaa piire, kuid müügikoha kauplemisajal ja ainult kohaliku omavalitsuse organi nõusolekul. Sealjuures tuleb arvestada, et alal, mille asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril, oleks vähemalt üks pakendi tagasivõtmise koht kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates.

Pakendit, millele on kehtestatud tagatisraha, ei pea tagasi võtma tagatisrahaga pakendisse pakendatud kaupa müüv isik, kui müügikoha suurus on alla 20 m² ja see paikneb tiheasustusosal (eeldatavalt on olemas võimalused pakendite üleandmiseks).

4.6 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on mikroorganismide toel aeroobselt või anaeroobselt lagunevad jäätmed, mille hulka kuuluvad näiteks toidujäätmed, haljastusjäätmed, reoveesete ning määratud vanapaber ja –papp.

Vastavalt SEI segaolmejäätmete sortimisuuringule (2008) (joonis 4.1.) moodustavad biojäätmed (köögijäätmed, aiapäätmed ja muud biojäätmed) olmejäätmetest keskmiselt 36,8%. Sealjuures köögijäätmed (peamisest toidujäätmed) 31,84%, aiapäätmed 3,28% ja muud biojäätmed 1,66%.

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste jäätmeküsitluses uuriti elanike võimalust kompostida biolagunevaid jäätmeid. Selgus, et peaaegu kõigil eramu ja 54%-il korterelamute elanikest on olemas võimalus kompostimiseks (lisa 6).

Vastavalt riiklikule jäätmetatistikale (lisa 4) on eraldi kogutud biolagunevate jäätmete kogused mitmes omavalitsuses aastatega 2005-2007 mitmekordistunud. Võib eeldada, et jäätmetatistikas (lisa 4) kajastuvad biolagunevate jäätmete kogused on eelkõige haljastus- või aiapäätmed, samuti koolides ning lasteaedades jms liigiti kogutud tekkivad biolagunevad toidujäätmed. Eraldi biolagunevate jäätmete kogumist omavalitsuste territooriumitel korraldatud jäätmeveoga ei toimu.

4.6.1 Vanapaber ja –papp

SEI (2008) segaolmejäätmete sortimisuuringu andmetel sisaldasid segaolmejäätmed maapiirkondades vanapaberit ja pappi keskmiselt 14,1%. Eesti keskmine vanapaberi ja -pappi sisaldus olmejäätmetes on 17,53%.

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete jäätmeküsitluses selgus, et nii hajaasustusalade kui ka tiheasustusalade elanikest põhiosa põletab vanapaberi- ja papi küttekoldes. Seega satub vanapaberit ja pappi jäätmekonteinerisse suhteliselt vähe (eriti kütteperioodil). Suuremates asulates on levinud ka vanapaberi viimine kogumiskonteinerisse, vaid 4% vastanutest väitis, et paneb vanapaberi olmejäätmete hulka.

4.6.2 Kompostitavad jäätmed

Kõigis omavalitsustes (v.a Saare vald) asuvad kalmistud, samuti on suuremates asulates mitmeid kooli- ja mõisaparke, kus tekib hooajati rohkesti haljastusjäätmeid. Siiani on iga-aastane probleem lahendatud vastavalt kohalikele võimalustele jäätmete kompostimise, põletamise või matmisega. Haljastusjäätmeid võtab vastu Torma prügilala. Teisi sobivaid kohti suure hulga haljastusjäätmete kompostimiseks rajatud ei ole.

Omavalitsuste kalmistutel on võimaldatud ka kalmistujäätmete sortimine (eraldi konteinerid biolagunevate jäätmete ning tavaprügi jaoks), kuigi esialgu on sorditud jäätmete kvaliteet kehv (sisaldab palju mitesobivat materjali).

Eraomanikel tuleb aia- ja haljastusjäätmed kompostida oma kinnistul. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuses elab suurem osa inimestest maapiirkondades eramajades. Haljastusjäätmete kompostimisvõimalus on olemas ka paljudel kortermajade elanikel (näiteks omavad korterelamu lähedal asuvat aiamaad).

Biolagunevaid jäätmeid võtab vastu Torma prügilala, seda võimalust haljastusjäätmete utiliseerimiseks on naabervaldadest kasutanud näiteks Saare vald, kuid enamikule omavalitsustest jääb prügilala liiga kaugeks, mistõttu on vedu kallis.

4.7 Ohtlikud jäätmed

4.7.1 Majapidamistes ja ettevõtetes tekkivad ohtlikud jäätmed

Ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis oma kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale. Ohtlikke jäätmeid tekib nii olmes kui ka tootmises. Ohtlikke jäätmeid ei tohi viia prügilasse, põletada, juhtida kanalisatsiooni ega veekogusse.

Majapidamistes tekib vanu akusid ja patareisid, värvijäätmeid, õliseid jäätmeid, vanu ravimeid, päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamistega sarnaseid ohtlike jäätmeid.

Jäätmekavaga hõlmatavates omavalitsustes saab ohtlikke jäätmeid viia tasuta kogumispunktidesse või anda ära tasuta iga-aastase kogumisringi käigus. Kogumispunktid (konteinerid) asuvad kõigis omavalitsustes (tabel 4.1.). Jäätmejaamades on võimalik üle anda akusid, patareisid, värvi- ja ravimijäätmeid, päevavalguslampe jmt. Erasisikutele on ohtlike jäätmete üleandmine tasuta. Ohtlike jäätmete kogumiskonteinereid teenindab AS Epler ja Lorenz.

Kokku kogutud ohtlike jäätmete kogused omavalitsuste kaupa vastavalt riiklikule statistikale aastatel 2005-2007 on toodud lisa 4. Ohtlike jäätmete kogused on varieeruvad, enim on neid aastate 2005-2007 lõikes kokku kogutud Jõgeva vallas, mis on ka kõige suurema elanikkonnaga omavalitsus.

Kogumisringe on alates 2006. aastast korraldatud ühiselt läbi Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse. Ohtlike jäätmete kogumisringe ja jäätmete hilisemat käitlust on teostanud Tartu linnas tegutsev AS Epler ja Lorenz. 2006.a kevadel koguti ohtlike jäätmete kogumisringiga (Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse ja Alatskivi vallad ning Kallaste linn) kokku 8609 kg ohtlikke jäätmeid ja 93 luminescentslampi. Enim anti üle värvijäätmeid ja akusid.

2007. aastal korraldati kogumisringe nii kevadel kui ka sügisel (Palamuse, Jõgeva, Torma, Saare, Avinurme, Alatskivi vald ja Kallaste linn). Mõlema ringiga koguti kokku 8882 kg ohtlikke jäätmeid ja 699 luminescentslampi ning 286 pliiakut. Kõige rohkem värve ja lahusteid, õlijäätmed, ohtlike ainetega reostunud pakendeid ja kemikaale.

2008.a kevad (Mustvee linn, Pala, Saare, Palamuse, Torma, Jõgeva, Avinurme, Alatskivi ning Vara vald) koguti kokku 7631,21 kg ohtlikke jäätmeid, lisaks 933 tk luminescentslampe ning pliiaakusid. Enim ohtlike ainetega reostunud pakendeid, värve ja lahusteid, õlijäätmed.

Olulise osa ohtlikest jäätmetest moodustavad asbesti sisaldavad ehitusjätmed (sh eterniit), mille nõuetekohane käitlemine ei ole väga levinud. Olemasolevate andmete kohaselt on asbestijäätmeid eraldi kokku kogutud väga vähe. ITK (2009) andmete kohaselt koguti aastatel 2005-2007 asbesti sisaldavate ehitusjätmetena vaid Jõgeva vallast 1,06 t asbesti sisalduvaid isolatsioonmaterjale. Viimaste aastate ehitusbuumi ajal on kindlasti välja vahetatud vanu eterniitkatuseid, kuid nende jäätmete käitlemise kohta märked puuduvad. Ka ohtlike jäätmete kogumisringidel kokkukogutud jäätmeliikide aruannetes ei ole andmeid kokkukogutud asbesti sisalduvate materjalide kohta.

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete jäätmeküsitluses selgus, et olmejätmete hulka paneb ohtlikke jäätmeid enda hinnangul 11% vastanutest. Enamik küsitlusele vastanutest andis ohtlikud jäätmed üle kogumisringi ajal või viis kogumispunkti.

Ettevõtetes tekkivad ohtlikud jäätmed Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuses üldjuhul probleem ei ole. Omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjade kohaselt on juriidilisest isikust jäätmetekitaja kohustatud oma ohtlikud jäätmed andma üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavatele jäätmekäitlejatele. Omavalitsuste andmetel on ettevõtted, kus tekib ohtlikke jäätmeid, küsimus lahendatud nõuetekohaselt.

4.7.2 Jääkreostus

Jääkreostus on minevikus inimese tegevuse tagajärjel tekkinud pinnase ja põhjavee reostunud piirkond või keskkonda jäetud kasutuseta ohtlike ainete kogum, mis ohustab

ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust. Riiklikus jääkreostuse objektide nimekirjas on Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste territooriumidel järgnevad jääkreostuskolded:

Tabel 4.5. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsustes asuvad jääkreostuskolded Riikliku jääkreostuskollete andmebaasi andmetel (2004).

Omavalitsus	Täpsem asukoht	Kirjeldus	Liik	Märkused
Jõgeva vald	Viruvere küla	Viruvere ABT	Bituumen, masuut, põlevkiviõli	
Jõgeva vald	Endla küla	Vana pestitsiidi ladu	Pestitsiidid	Vallavalitsuse andmetel jääkreostuskollet Endla külas ei asu.
Jõgeva vald	Kuremaa küla	Kuremaa endise majandustsooni jääkreostuse likvideerimine	Kütteõli, Sõnnik	Kütteõli likvideeritud
Palamuse vald		Palamuse gaasimahutite likvideerimine	Gaas	Likvideeritud
Saare vald	Odivere küla	Lokaalse keskkonnareostuse likvideerimine Odivere külas	Ohtlikud jäätmed	Likvideeritud
Torma vald	Sadala alevik	Vana pestitsiidiladu	Pestitsiidid	
	Torma ja Sadala alevikud Kantküla küla	Masuudireostus	Kütteõli	

Omavalitsuste andmetel on lisaks riiklikusse registrisse kantud jääkreostusobjektidele ka teisi. Enamasti on need seotud piirkonnas tegutsenud põllumajandusega (taimekaitsevahendid, väetised ja kütused) (tabel 4.6). Likvideerimise teeb keeruliseks asjaolu, et enamasti paiknevad jääkreostuskolded eramaal ja jäätmekogused on suhteliselt suured.

Tabel 4.6. Omavalitsuses asuvad reostuskolded lisaks riiklikus registris asuvatele objektidele

Omavalitsus	Täpsem asukoht	Kirjeldus	Märkused
Saare vald	Saare mõis	Taimekaitsevahend	
	Koseveski	Kaltsineeritud sooda	Asub laudas, eramaal
	Voore	Diiselmootor, 3-4 tonni	
Pala vald	Ranna	Ammooniumkarbonaat	Aine asub hoones kilekottides
	Assikvere	Taimekaitsevahend	
	Nõvaku	Silo konservant	Tünniga väljas

Alatskivi vald	Torukülas	Pestitsiidiladu	Reformimata riigimaal, kuid hooned (kus mürk asub) eraomandis
	Vana katlamaja Alatskivi alevikus	Masuut	Maa kuulub SA Peipsiääre Hooldusravikeskus

4.8 Probleemtooted

Jäätmeseadus käsitleb probleemtoodetena tooteid, millele laieneb “tootja vastutuse” põhimõte. Tootja vastutusega kaetud tootjad ja maaletoojad on kohustatud tagama neist toodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise ja nende nõuetekohase käitlemise korraldamise, kattes samas kõik sellega seotud kulud.

Olulisemad probleemtooted on mootorsõidukid ja nende osad (sh rehvid), elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud. Elektri- ja elektroonikaseadmete osas eristatakse veel seadmeid kümnes kategoorias – seega on probleemtooteid ning nendega seotud ettevõtjaid väga suur hulk. Jäätmete kogumist korraldatakse osaliselt läbi tootjavastutusorganisatsioonide.

4.8.1 Patareid ja akud

Patareid ja akusid saab üle anda koos teiste ohtlike jäätmetega kogumispunktidesse. Alates 26. septembrist 2008 a. peavad aga kõik akude ja patareide tootjad varustama oma tooteid turustavad kauplused ja muud müügikohad kogumismahuti(te)ga, kuhu tarbijad saavad kasutatud patareid ja akusid ära visata. Patareide ja akujäätmete tagastamine on tasuta, ka ei pea samasugust uut kaupa asemele ostma.

4.8.2 Vanarehvid

Vastavalt *Jäätmeseaduse* § 133 ei võeta alates 2006. aasta 16. juulist prügilasse vastu tükeldatud kasutatud rehve, välja arvatud jalgrattakumme ja rehve välisdiameetriga üle 1400 millimeetri.

Vanarehvide kokkukogumine toimib läbi MTÜ Eesti Rehviliidu tootjavastutussüsteemi. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste ja Pala valla elanikel on vanarehvide üleandmise võimalus Torma prügilas, Jõgeva, Palamuse, Vara valla kogumispunktides ja Kasepää Jäätmejaamas (tabel 4.1.)

4.8.3 Elektri- ja elektroonikajäätmed ning kodumasinad

Jäätmeseaduse § 25 kohaselt kuuluvad ka elektri- ja elektroonikajäätmed probleemtoodete hulka, mis võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu kuna võivad sisaldada eri liiki ohtlikke jäätmeid. Elektroonikaseadmed võivad sisaldada näiteks

raskmetalle, halogeenitud ühendeid ja asbesti. Vanad kodumasinad – näiteks külmikud võivad sisaldada osoonikihti lagundavaid freoone.

Statistika Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete haldusterritooriumil tekkinud elektri- ja elektroonikajäätmete koguste kohta on tõenäoliselt puudulik (lisa 4). Andmed on olemas Torma, Palamuse, Saare valdade ja Mustvee linna kohta, kuid ka need arvulised näitajad on väga väikesed ning iseloomustavad vaid kokku kogutud elektroonikajäätmete hulka.

Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009. a määruse nr 65 *Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad*¹ kohaselt peab tootja rajama vähemalt iga üle 3500 elanikuga kohaliku omavalitsuse territooriumile kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumispunkti. Jäätmekavaga hõlmatavas piirkonnas elab ca 19 000 inimest. Suurima elanike arvuga on Jõgeva vald, kus on üle 5000 elaniku, teiste omavalitsuste elanike arv jääb alla 3000.

Käesoleval hetkel on elektroonikajäätmete üleandmise võimalus Torma Prügila juures asuvas kogumispunktis ja Jõgeva, Alatskivi, Vara ning Saare valdade kogumispunktides (tabel 4.1.). Varasemalt oli kogumiskonteiner olemas ka Palamusel, kuid see on hetkel ära viidud. MTÜ Elektroonikaromu on teatanud ka Alatskivi jäätmejaamas asuva konteineri äraviimisest lähitulevikus. Tootjavastutusorganisatsioon on toonud konteinerite äraviimisel ettekäändeks liiga väikesed kogutavad jäätmemahud.

Elektroonikajäätmete kogumiseks on leping tootjavastutusorganisatsiooniga MTÜ Eesti Elektroonikaromu sõlmitud vaid Jõgeva vallal (Vaimastvere, Siimusti ja Jõgeva aleviku kogumisplatsidel). Lepingu kohaselt on elektroonikaromu konteineri rent ja selle tühjendamine omavalitsuse jaoks tasuta. Teistel omavalitsustel, kus on olemas MTÜ Eesti Elektroonikaromu poolt toodud konteiner, kirjalik leping puudub, seega on kokku leppimata ka tellija ja töövõtja poolsed kohustused ning õigused.

Avinurme, Vara ja Saare vald on sõlminud lepingu elektroonikaromude äraveoks AS Epler ja Lorenziga. Kuna viimase puhul ei ole tegemist tootjavastutusorganisatsiooniga, ei ole ka elektroonikaromude äravedu nimetatud omavalitsuste jaoks tasuta.

4.9 Metallijäätmed

Metallijäätmete hulka kuuluvad jäätmed, mis peaausjalikult koosnevad värvilistest metallidest, mustmetallidest või nende sulamitest.

SEI (2008) segaolmejäätmete sorteerimisuuringu tulemuste kohaselt on metallijäätmete keskmine sisaldus segaolmejäätmetes 2,58%, sealjuures on metallpakendi osakaal metallijäätmetes keskmiselt 80%. Metallpakendid tuleb panna pakendikonteinerisse, teiste metallijäätmete kogumine on Eestis korraldatud jäätmete kokkuostusüsteemina. Metallijäätmete üleandmiseks peab jäätmevaldaja metallijäätmete kokkuostjaga äraveo

ise kokku leppima või metallijäätmed ise kokkuostupunkti vedama (lähemad kokkuostupunktid asuvad Jõgeval ja Tartus). Metalljäätmeid võtavad vastu jäätmete kogumispunktid (täpsem ülevaade tabelis 4.1.).

4.10 Ehitusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmed koosnevad mitmesugustest materjalidest – mineraalsed materjalid (pinnas, kivid, kipsil põhinevad materjalid, klaas), puit, metall, ohtlikud ained (näiteks värvi- ja lahustijäägid).

Ehitusjäätmeid saab üle anda Torma prügilas. Hetkel käib omavalitsustes kontroll eelkõige läbi õigusaktide, milledest tulenevalt on nõue ehitusjäätmed anda üle vastavale käitlejale. Sellegipoolest puudub omavalitsustes (v.a Jõgeva vald) järelevalve. Endiselt on täheldatav ehitusjäätmete sattumine metsa alla, samuti kasutatakse ehitusjäätmeid tihti tee või kraavide täiteks.

Riiklik jäätmestatistika (lisa 4) näitab, et jäätmekäitlejale üle antud ehitusjäätmete hulk on omavalitsuste ja aastate lõikes väga erinev. Kuigi piirkonnas suuremahulist arendustegevust toimunud ei ole, on oluline osa tekkivatest ehitusjäätmetest ilmselt statistikas kajastamata.

4.11 Suurjäätmed

Suurjäätmed on suuregabriidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad ja madratsid. Riiklikus jäätmestatistikas (lisa 4) on suurjäätmete käitlemise kohta andmeid vähe.

Suurjäätmete äravedu0 saab tellida jäätmevedajalt. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes saavad elanikud suurjäätmeid ära anda jäätmete kogumispunktidesse (täpsem ülevaade tabelis 4.1.) ning Torma prügilas. Vastavalt olemasolevatele võimalustele on mõni omavalitsus varasemalt korraldanud suurjäätmete kogumise paralleelselt ka iga-aastase ohtlike jäätmete kogumisringiga, kuid sellist tegevust ei ole plaanis jätkata.

4.12 Tervishoiuasutuste jäätmed

Tervishoiuasutustes tekib lisaks olmejäätmetele rohkesti mitmesuguseid spetsiifilisi jäätmeid. Kõigi omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjades on sätestatud tervishoiuasutustes tekkinud jäätmete käitluse nõuded. Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse andmetel (2009) vedas ohtlikke haigla jäätmeid (põhigrupp 18 01) Alatskivi, Torma, ja Jõgeva valdades AS Ragn-Sells. Edasi liikusid need jäätmed Tartu Ülikooli Kliinikumi, kus haigla jäätmed steriliseeritakse autoklaaviga. Vara vallas veab ohtlikke jäätmeid Epler & Lorenz. Palamuse, Pala, Saare ning Avinurme valdade ja Mustvee linna haigla jäätmete kogumist jäätmearuannetes ei kajastu.

Valdades, kus eraldi haigla jäätmete kogumine ei toimu, asuvad peamiselt perearstipunktid ja hambaravikabinetid. Antud asutustes tekib peamiselt kasutatud süstlaid ning sidumise jms tegevuse käigus tekkinud jäätmeid, mis ei kuulu nakkusohtlike ega ohtlike jäätmete hulka. Mitteohtlike tervishoiu jäätmeid võib kehtivate õigusaktide alusel ladestada prügilasse koos olmejäätmetega.

4.13 Elanike teavitamine

Jäätmekäitluse organiseerimisel on kohaliku omavalitsuse üks ülesannetest oma piirkonna elanike teavitamine, sest viimane kehtestab ka vastavad eeskirjad ning korraldab kogumise võimalused oma elanikele. Üldsuse teadlikkust on võimalik tõsta läbi mitmesuguste juhendmaterjalide väljaandmise, kampaaniate korraldamise ja koolituste läbiviimise.

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsused on enamasti koondunud MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse alla, mistõttu on läbi selle tehtud ka elanike teavitustööd. Järgnev tabel 4.7. annab ülevaade jäätmekäitlusalasest teavitustööst aastatel 2005-2008. Jooksvalt on jagatud elanikele infot ka omavalitsuste ajalehtede ja kodulehtede uudisterubriigi kaudu.

Tabel 4.7. Omavalitsuste jäätmealane teavitustöö läbi MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse aastatel 2005-2008.

Projektinimi	Toimumisaeg	Osaesid	Sisu
„Tulin, nägin - võtsin üles!“	2006.a kevad	Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse ja Alatskivi vald ning Kallaste linn	osales 9 kooli, 7.-9.kl lapsed, ca 530 last ja õpetajat, korjati teeäärtest 8,96 t prügi
„Korraldatud jäätmeveoga kaasnevad muudatused Jõgeva – ja Tartumaal“	2006.a kevad	Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse ja Alatskivi vald ning Kallaste linn	infopäevad ja infovoldikud
„Ohtlike jäätmete kogumine Jõgeva- ja Tartumaal“	2006.a kevad	Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse ja Alatskivi vald ning Kallaste linn	koguti 8 t ohtlikke jäätmeid, jagati infovoldikuid

Projektinimi	Toimumisaeg	Osalesid	Sisu
„Keskonda säästva suhtumise kujundamine 2006.a sügisel“	2006.a sügis	Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse ja Alatskivi vald ning Kallaste linn	osales 1300 last, külastati erinevaid jäätmetega tegelevaid ettevõtteid üle Eesti, korraldati erinevaid võistlus, tublimaid premeeriti
„Keskonda säästva suhtumise kujundamine 2007.a kevadel“	2007.a kevad	Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse ja Alatskivi vald	8 kooli, 900 last. Teeäärte koristamine, korjati 3,5 t prügi ja külastasid 2006.a kevadel käimati jäänud kohti
„MTÜ Ida-Eesti Jäätmehooldus-keskuse piirkondades jäätmealase info edastamine ja elanike nõustamine“	2007.a sept-2008.a mai	Avinurme, Palamuse, Torma, Saare, Jõgeva, Alatskivi vald ning Kallaste linn	koduleht www.iejkh.ee ja infovoldik korraldatud jäätmeveo kohta
„MTÜ Ida-Eesti Jäätmehooldus-keskuse biolagunevate jäätmete kompostimise põhitõdedega infovoldik“	2008.a veeb.	Torma, Jõgeva, Saare, Palamuse Alatskivi ja Avinurme vald	infovoldikud

Tabelist selgub, et enim on teavitustööd tehtud Torma, Alatskivi, Saare ja Jõgeva valdades. Ülevaate omavalitsuste kodulehekülgedel pidevalt kättesaadavast infost annab tabel 4.8.

Tabel 4.8. Jäätmekäitlusala info omavalitsuste kodulehekülgedel.

Omavalitsus/kodulehe aadress	Info jäätme-punktide kohta	Sorteerimis-alane info	Jäätme-käitlusalaõigusaktid	Märkused
Alatskivi vald http://www.alatskivi.ee/	-	-	+	
Avinurme vald http://www.avinurme.ee/	+	+	+	
Torma vald http://www.torma.ee	-	-	-	Valla koduleheküljel puudub jäätmekäitlusala info, suunatakse Ida-Eesti Jäätmehooldus-keskuse ja Torma prügilakodulehekülgedele
Palamuse vald http://www.palamuse.ee	-	-	-	

Mustvee linn http://www.mustveelv.ee	-	-	+	
Vara vald http://www.varavald.ee/	+	+	+	
Saare vald http://www.saarevald.ee	+	+	+	
Pala vald http://www.pala.ee	-	-	-	
Jõgeva vald www.jogevavald.ee	+	+	+	

MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse kodulehel (<http://www.iejnk.ee/>) on toodud kõikide omavalitsuste õigusaktid ning info korraldatud jäätmeveo kohta, samuti on lisatud info kogumispunktide kohta.

4.14 Kohalike omavalitsuste jäätmekäitluse rahastamine

Jäätmehoolduse arendamist toetatakse jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust, võimaluse korral ka muudest investeeringutest ja fondidest. Tabelis 4.9 on toodud aastatel 2006-2008 laekunud jäätmekäitluse saastetasud ja jäätmekäitlusele tehtud kulutused omavalitsuste kaupa vastavalt omavalitsustest ja jäätmehoolduskeskusest saadud andmetele.

Tabel 4.9 Omavalitsustele laekunud jäätmekäitluse saastetasud ja kulutused jäätmekäitluse korraldamisele (kr).

Omavalitsusüksus	2006	2007	2008
Vara vald			
Laekunud saastetasud	15 100	25 600	22 600
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	4200	-	30 000
Omafinantseering jäätmemajandusele	63 300	166 500	360 700
Fondid jmt	-	64 000	324 700
Mustvee linn			
Laekunud saastetasud	2500	44 600	37 700
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	150 200	166 100	155 000
Omafinantseering jäätmemajandusele	-	5800	5800
Fondid jmt	-	9600	9600
Saare vald			
Laekunud saastetasud	15 300	16 500	20 200
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	87 100	112 000	166 300
Omafinantseering jäätmemajandusele	5400	54 500	38 300
Fondid jmt	35 500	258 100	273 600
Torma vald			
Laekunud saastetasud	46 000	39 200	28 900
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	21 100	13 400	31 100
Omafinantseering jäätmemajandusele	5400 + 90 4000*	54 500 + 581 600*	6300
Fondid jmt	35 500	258 100	10 300

	+276 9000*	+5 816 000*	
Alatskivi vald			
Laekunud saastetasud	8300	10 300	9600
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	46 500	83 100	54 800
Omafinantseering jäätmemajandusele	5400	54 500	10 200
Fondid jmt	35 500	258 100	39 400
Jõgeva vald			
Laekunud saastetasud	48 200	79 700	45 700
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	130 000	175 900	233 100
Omafinantseering jäätmemajandusele	315 800	82 800	28 300
Fondid jmt	1 106 900	443 400	183 600
Palamuse vald			
Laekunud saastetasud	33 200	33 300	30 100
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	119 400	132 200	165 100
Omafinantseering jäätmemajandusele	5400	94 300	18 900
Fondid jmt	35 500	352 700	93 700
Pala			
Laekunud saastetasud	22 700	31200	39 400
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	-	-	46 300
Omafinantseering jäätmemajandusele	11 500	5800	5800
Fondid jmt	-	9600	9600
Avinurme			
Laekunud saastetasud	14 500	24 500	16 300
Majandamiskulud (sh MTÜ liikmemaks)	144 600	190 300	203 100
Omafinantseering jäätmemajandusele	-	11 400	31 000
Fondid jmt	-	258 100	187 600

* Torma prügilaga seotud investeeringud

Vastavalt jäätmeseadusele tuleks jäätmehoolduse arendamist toetada jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Saastetasu peaks toetama omavalitsuse poolt tehtavaid investeeringud jäätmemajanduse edendamiseks ning katma rajatud infrastruktuuri ülapidamiskulusid. Tabelist 4.9 selgub, et omavalitsustele laekuv saastetasu on oluliselt väiksem jäätmekäitluse arendamiseks tehtavatest kulutustest. Investeeringustest on suur osa tehtud SA Keskkonnainvesteeringute Keskus toel, mõned omavalitsused on saanud toetust ka muudest fondidest.

Jäätmete keskkonda viimisest omavalitsustele laekuv saastetasu katab praeguses olukorras vaid väikese osa jäätmemajandusele ja selle infrastruktuuri arendamisele tehtavatest kulutustest. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edenedes vähenevad saastetasud veelgi ja jäätmemajanduse rahastamiseks on vajalik leida vahendeid muudest allikatest. Seadusandja ei ole hetkel teisi allikaid jäätmemajanduse rahastamiseks ette näinud.

Omavalitsused on läbi koostöökeskuse MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse aastate 2005-2009 ellu viinud kokku 19 projekti. 5 projekti on seotud ohtlike jäätmete kogumisringidega, 3 projekti eelsorteeritud jäätmete kogumispunktidega (kokku on rajatud 13 kogumispunkti) ja 5 projekti erinevate kogumiskonteinerite soetamisega. Kokku on 2009 a septembri seisuga SA KIK finantseerinud 16 projekti ca 2,68 miljoni

krooni, sealjuures on omafinantseering olnud ca 514 000 krooni (tabel 4.10). 2009. a seisuga oli koostöökeskuses kokku 9 liiget.

Tabel 4.10. MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus kaudu tehtud investeeringud jäätmemajandusse.

Omaavalitsus	Omafinantseering	KIK SA ja muud vahendid
Torma vald (liige alates 2005.a juuli)	66 198,47	303 905,86
Jõgeva vald (liige alates 2005.a juuli)	88 198,47	477 195,86
Mustvee linn (liige alates 2008.a.)	5759	9588,89
Avinurme vald (liige alates 2006.a okt)	42 469,95	215 064,93
Pala vald (liige alates 2008.a)	5759	9 588,89
Saare vald (liige alates 2005.a juuli)	98 146,47	567 201,86
Palamuse vald (liige alates 2005.a juuli)	78 775,47	399 759,86
Vara vald (liige alates 2008.a)	52 659	324 736,49
Alatskivi vald (liige alates 2005.a juuli)	70 108,47	332 119,86
Kallaste linn (ei ole enam liige)	6257,89	40 617,39
KOKKU	514 332,19	2 679 779,89

* 2009.a 3 projekti ei ole lisatud! (KIK SA 444 000 kr ja omafin.55022 kr)

4.15 MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus

MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus on loodud kohalike omavalitsuste jäätmekäitluse korralduse tõhustamiseks. Organisatsioon asutati aastal 2005. Omavalitsuste koostöö loob järgnevad olulised eelised:

- MTÜ on parem partner kui 9 KOV eraldi, sh on käesolevaks hetkeks Eesti riik võtnud seisukoha, et toetatakse eelkõige omavalitsusi, kes korraldavad jäätmekäitlust ühiselt läbi koostööorganisatsioonide;
- ühistegevus odavam ja efektiivsem, eriti antud piirkonna puhul, kus asustustihedus on väga hõre ja seetõttu on kulukas korraldada üksi jäätmekäitlust ning selleks vajaliku infrastruktuuri arendamist;
- tunnustus (2008.a KIK SA poolt) ning positiivne eeskuju teistele omavalitsustele;
- kolme maakonna koostöö (Lääne-Viru, Tartu ja Jõgeva maakonnad).

Omavalitsuste koostöö ei kulge alati probleemideta, allpool on toodud ülevaade peamistest raskusest koostöö korraldamisel:

- omavalitsused on erineva iseloomuga, seetõttu on erinevad ka huvid ja probleemid;

- volikogude erinev töövõimekus;
- ametnike pädevus jäätmemajanduse küsimustes on ebahütlane;
- passiivne osavõtt koolide ja lasteasutuste poolt;
- liikmete arvu kasvades kasvab ka töömaht ning ühiste eesmärkide kokkuleppimine muutub keerulisemaks.

5 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENGUSUUNAD

5.1 Jäätmekäitluse kavandamise lähtekohad

Jäätmekäitluse arendamisel tuleb lähtuda olemasolevast jäätmehoolduse tasemest, olemasolevatest võimalustest jäätmete käitlemisel, jäätmehooldusega seotud probleemidest ja seatud eesmärkidest. Jäätmekäitluse korrastamise meetodite pingerida vastavalt Eesti keskkonnastrateegiale on järgmine:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;
 - otseses ringluses (korduskasutamine);
 - materjaliringluses;
 - bioloogilistes protsessides (kompostimine);
 - energiakasutuses (jäätmete põletamine energia tootmiseks);
- keskkonnanõuetekohane jäätmetöötlus;
- jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Jäätmekäitluse peamine eesmärk vastavalt Riigi jäätmekavale 2008-2013 on jäätmete vältimine ja vähendamine ning taaskasutamisse suunamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Seda soovitakse saavutada rakendades järgnevaid meetmeid:

- Meede 1: Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine.
- Meede 2: Jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamine.
- Meede 3: Vanade reostuskollete likvideerimine.
- Meede 4: Soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi arendamine ja rakendamine jäätmetekke vähendamiseks ning jäätmete käitlemise arendamiseks (sh ladestusest tulenevate keskkonnamõjude vähendamiseks ja riskide vältimiseks).
- Meede 5: Seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamine ning vajalike meetodikate väljatöötamine.

Meede 4 sisaldab peamiselt riigi poolt ellu viidavaid tegevusi soodustuste, toetuste ja regulatsioonide arendamiseks ja rakendamiseks ning käesolevas jäätmekavas neid ei käsitleta.

Tekkivat jäätmete kogust on omavalitsuse tasandil raske mõjutada, kuid suunata saab jäätmete sorteerimist ja keskkonnanõuetele vastavat käitlemist. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes tuleb **vähendada prügilasse kõrvaldamisele suunatavate jäätmete kogust**. Selleks tuleb tõsta jäätmete sortimise taset ja võtta senisest rohkem jäätmeid taaskasutuse.

Jäätmeseaduse kohaselt on keelatud ladestada prügilasse sortimata segaolmejäätmeid. Sortimiseks loetakse ka jäätmete liigiti kogumist kohapeal. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on eesmärgiks **maksimaalne jäätmete sortimine tekkekohal**, mis tagab ühtlasi kõige kvaliteetsema jäätmematerjali ja parandab võimalusi selle taaskasutamiseks.

Kui taaskasutatav materjal satub segaolmejäätmete massi, on tehnoloogiliselt väga keeruline kvaliteetse taaskasutatava materjali segaolmejäätmete massist välja sortimine.

Käesoleva jäätmekava perioodi jooksul tuleb vastavalt *jäätmeseadusele* vähendada biolagunevate jäätmete osakaalu prügilasse ladestatavate jäätmete hulgas. Prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas ei tohi biolagunevaid jäätmeid olla:

- 1) üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist;
- 2) üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist.

Jäätmekavas kasutatakse jäätmekogumiskohtade tähistamiseks järgmiseid termineid:

Jäätmekogumispunkt – kogumiskonteineritega varustatud ning vajaduse korral aiaga ümbritsetud taaskasutatavate ja ohtlike jäätmete esmase kogumise koht.

Jäätmejaam – tehniliselt varustatud jäätmekogumispunkti suurema teeninduspiirkonnaga jäätmete kogumis- ja töötlemiskoht. Jäätmejaama juures võib toimuda biolagunevate jäätmete kompostimine.

5.2 Jäätmekäitluse arengustsenaariumid

Praegusel hetkel toimib Eesti jäätmekäitus prügilapõhiselt, kuigi pidevalt on suurenenud liigiti kogutud ja taaskasutatud jäätmete kogused. Torma vallas paikneb töötav prügil, mis on jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustele hetkel lähim jäätmete ladestukoht ning jääb selleks kogu käesoleva jäätmekava kehtivuse perioodiks.

Perspektiivis on jäätmekäitluse korraldamiseks kolm põhimõttelist lahendust, mille rakendumine (sh rakendumise aeg) sõltub eelkõige omavalitsuste poolt raskesti mõjutatavatest investeeringutest jäätmemajanduse infrastruktuuri. Kõigi lahenduste puhul väheneb praegusega võrreldes prügilasse ladestatavate jäätmete hulk ning suureneb taaskasutatava materjali osakaal.

I Sortimine ja jäätmete maksimaalne ringlussevõtt

- Segaolmejäätmete sortimine Torma prügilas või ümberlaadimisjaamades, materjalina taaskasutamise suunamine ja/või energiakasutuse eesmärgil jäätmekütuse tootmine (või jäätmekütuse tootmisele suunamine).
- Pakendimaterjali liigiti kogumine tekkekohas vähemalt seadusega ettenähtud mahus – järelsortimine ja taaskasutamine.
- Paberi liigiti kogumine tekkekohas – järelsortimine ja taaskasutamine.
- Biolagunevate jäätmete (sh aia- ja pargijäätmed ning köögi- ja sööklajajäätmed) liigiti kogumine tekkekohas (elamute ja ettevõtete juures) ning kompostimine koha peal või vastavat jäätmeluba omavas jäätmekäitluskohas.
- Segaolmejäätmete sortimisjäägi ladestamine Torma prügilasse.

II MBT (biomehhaaniline töötlemine)

- Segaolmejäätmete stabiliseerimine MBT tehnoloogial, jäätmekütuse eraldamine enne ja/või pärast kompostimist.

- Pakendimaterjali liigiti kogumine tekkekohas vähemalt seadusega ettenähtud mahu – järelsortimine ja taaskasutamine.
- Paberi liigiti kogumine tekkekohas – järelsortimine ja taaskasutamine.
- Aia- ja pargijäätmete eraldikogumine ja kompostimine tekkekohas või mujal selleks sobivas kohas.
- Köögijäätmete eraldikogumine ja kompostimine tekkekohas.
- MBT komposti kasutamine prügila katmiseks või mujal, kus see on vastavalt komposti omadustele võimalik, ülejäänud jäätmete ladestamine.

III Jäätmete energiakasutus

Kui jäätmete energiakasutus baseerub jäätmekütuse põletamisel, siis käivitub I või II stsenaarium, mille puhul toodetakse jäätmetest jäätmekütust. Antud stsenaarium käivitub, kui rajatakse jäätmete masspõletustehas või mõni muu sorteerimata jäätmemassi kasutataval tehnoloogial töötav ettevõtte.

- Segaolemejäätmete ümberlaadimine ja suunamine energiatootmisesse.
- Pakendimaterjali liigiti kogumine vähemalt seadusega ettenähtud mahu tekkekohas – järelsortimine ja taaskasutamine eelistatavalt materjalina
- Paberi liigiti kogumine tekkekohas – järelsortimine ja taaskasutamine.
- Aia- ja pargijäätmete eraldikogumine ja kompostimine tekkekohas või mujal selleks sobivas kohas.
- Köögijäätmete eraldikogumine ja kompostimine tekkekohas.
- Põletusjäägi (tuha) ladestamine prügilasse (vastavalt põletustehase asukohale).

5.3 Omavalitsuste jäätmekäitlusega seotud probleemid

Järgnevalt on antud lühike ülevaade probleemidest, mis jäätmekava koostamise käigus ilmsid ja millele jäätmekava püüab võimaluste piires leida lahendusi.

Puuduvad võimalused eraldi kogutud biolagunevate jäätmete käitlemiseks

Kõigis omavalitsustes tekib haljastusjäätmeid, mida on otstarbekas kompostida. Biolagunevaid jäätmeid on võimalik üle anda Torma prügilas, kuid kaugemal asuvate omavalitsuste jaoks on väikese tihedusega aiapäätmete vedu prügilasse ebaotstarbekalt kulukas. Hetkel suur osa haljastusjäätmetest põletatakse, osalt satuvad need olmejäätmete hulka.

Korraldatud jäätmeveost vabastatute suur hulk

Oluline on, et igas omavalitsuses oleks jäätmetekitajad haaratud korraldatud jäätmeveoga. Korraldatud jäätmeveost vabastamine peab olema erandlik ja vabastatutel tuleb korraldada oma jäätmekäitlus ise ning esitada omavalitsusele vastavad tõendid. Samuti peab vabastamise põhjendusi toetama regulaarne järelevalve. Hajaasutuses on üks oluline põhjus korraldatud jäätmeveost vabastamisel teede halb seisukord, mis takistab jäätmeveokite ligipääsu elamutele. Suur vabastatute hulk suurendab omavalitsuse ametnike töökoormust ning vähendab suutlikkust teostada kontrolli vabastatute jäätmekäitluse üle. Lisaks on jäätmevedaja arvestanud konkursil osaledes jäätmevaldajate

registris oleva jäätmevaldajate arvuga, suur vabastuste osakaal võib põhjustada jäätmeveo hinnatõusu.

Jäätmete ebaseaduslik käitlemine

Prügistamine on endiselt probleemiks Tartu-Jõhvi maantee äärses piirkonnas ning Peipsi äärsetes omavalitsustes. Tõenäoliselt on siin prügistajateks eelkõige teistes omavalitsustes elavad inimesed (mitmes naaberomavalitsuses on jäätmevedu korraldamata).

Samuti on kohati probleemne avalike prügikonteinerite täitumine olmeprügiga (eriti Mustvee linnas). Tõenäoliselt toovad avalikesse konteineritesse prügi elanikud, kes on korraldatud jäätmeveost mingil põhjusel vabastatud (nt elavad väidetavalt teises omavalitsuses).

Jäätmeveokid ei pääse elamuteni

Jäätmete veoks kasutatavad sõidukid on rasked ning halbade teeolude korral ei pääse need hajaasutatud piirkondades tihti elamute juurde või halvendavad veelgi teede kvaliteeti. Lisaks takistab kohati jäätmeveoki liikumist sildade väike kandevõime.

Jäätmevaldajate registrid omavalitsustes erinevad

Kõigis omavalitsustes, kus toimib korraldatud jäätmevedu, on loodud jäätmevaldajate register. Registrite ülesehitus on erinev ning jäätmevedaja ja registripidaja vaheline infovahetus kohati ebaefektiivne. Omavalitsustes, kus suhtlus jäätmevedajaga ei toimi ladusalt, on rohkem arusaamatusi jäätmeveo küsimustes ka jäätmevaldajatega. Registrite haldamiseks kasutatakse erinevat tarkvara *MS Exelist* spetsiaaltarkvarani.

Sortimisharjumused pole juurdunud

Kuigi jäätmekava koostamise käigus läbi viidud jäätmeküsitlus näitas vastanute suhteliselt suurt teadlikkust jäätmekäitlusküsimustes, on kogumiskohtades liigiti kogutavate jäätmete hulgas tihti ka muid jäätmeid. Kalmistutel, kus on olemas eraldi konteinerid biolagunevate jäätmete ja muu prügi jaoks, on olnud raske sortimisharjumusi juurutada. Samuti leidub eelkõige korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud piirkondade lähedal või suure vabastatute osakaaluga piirkondades (Mustvee linn) olulisel hulgal olmejäätmeid pakendijäätmete konteinerites.

Suvilapiirkondade jäätmekäitlus

Mitmes omavalitsuses asub suvilapiirkondi, kus suurem osa elanikke viibib peamiselt suveperioodil. Üldjuhul on suvilaomanikud jäätmeveost osaliselt või täielikult vabastatud. Tihti on jäätmeveoki ligipääs suvilatele takistatud (kitsad teed, väikese kandevõimega sillad). Peipsi äärses piirkonnas on suvilaomanikud sageli Venemaal elavad inimesed ja nendega on raske kontakti saada.

Järelevalve korraldamine

Järelevalve korraldamine jäätmekäitluse üle on KOV-e ülesanne. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes tegelevad järelevalvega enamasti muude ülesannetega koormatud ametnikud. Väärtegusid menetleb vaid Jõgeva vald, teised omavalitsused on püüdnud

rikkumisi lahendada suulise noomituse korras või kaasanud teisi ametiasutusi (Keskkonnainspeksioon). Süstemaatilise kontrolli korraldamine keskkonnaalaste rikkumiste avastamiseks ei ole omavalitsustele jõukohane.

Jääkreostusobjektid

Jääkreostus on minevikus inimese tegevuse tagajärjel tekkinud pinnase ja põhjavee reostunud piirkond või keskkonda jäetud kasutuseta ohtlike ainete kogum, mis ohustab ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust. 2004. aastal koostatud Riikliku jääkreostuskollete andmebaasi kohaselt on jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste territooriumidel 7 jääkreostuskollet, millest 4 on käesolevaks hetkeks likvideeritud. Lisaks on omavalitsuste andmetel piirkonnas teisi jääkreostuskoldeid (kokku 8) (ptk 4.7.2.), asudes enamasti eramaal.

Sorditud jäätmete üleandmisvõimalused vajavad täiendamist.

Pakendikonteinerite arv on kõigis omavalitsuses vastavalt õigusaktides toodud normidele piisav, kuid keskasulatest kaugemal elavatele inimestel jäävad konteinerid tihti kaugeks.

Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009. a määruse nr 65 *Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtsajad*¹ kohaselt peab tootja rajama vähemalt iga üle 3500 elanikuga kohaliku omavalitsuse territooriumile kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumispunkti. Piirkonnas elab kokku ca 19 000 inimest, kuid kõik omavalitsused peale Jõgeva valla on väiksema elanike arvuga kui 3000. Jõgeva vallaga on tootjavastutusorganisatsioon sõlminud ka lepingu elektroonikajäätmete kogumiseks ja tasuta äraveoks, kuid teistel omavalitsustel vastav leping puudub. Viimasel ajal on mitmetest omavalitsustest kogumiskonteinerid ära viidud ettekäändega, et ei teki piisavalt elektroonikajäätmeid. Seetõttu on omavalitsused pidanud otsima teisi võimalusi elektroonikajäätmete kogumiseks ja veoks, kulu jääb sellisel juhul enamasti omavalitsuse kanda.

Eelpool nimetatud määrus näeb ette, et iga elaniku kohta tuleb aastas koguda 4 kg elektri- ja elektroonikajäätmeid. Elektroonikajäätmete kogumiskonteinerite likvideerimisega ei ole tagatud elanikele mugavad võimalused elektroonikajäätmete üleandmiseks ega ka piirkonnas ettenähtud määra elektroonikajäätmete kogumist elaniku kohta.

Problemaatiliseks on osutunud ka ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine. Siiani on kogumisringe läbi viidud Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel, kes nüüd soovib ringidest välja arvata tiheasutusalad. Ebaselged on tiheasustatud alade määratlemise põhimõtted. Väiksematesse asulatesse ei ole otstarbekas ohtlike jäätmete kogumispunktide rajamine ning seega võivad asulates elavate inimeste jaoks kaduda ohtlike jäätmete üleandmisvõimalused.

Kogumisringide käigus on ilmnenu, et jäätmete tasuta üleandmisvõimalust kasutavad tihti ettevõtjad, andes üle suures koguses ohtlikke jäätmeid. Jäätmete käitlemise kulud peab hiljem katma omavalistus.

5.4 Jäätmekäitluse eesmärgid, meetmed ja tegevused

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuste jäätmekäitluse eesmärkide seadmisel on lähtutud Riigi jäätmekavast 2008-2013. Jäätmehoolduse strateegiline eesmärk on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine.

Meede 1: JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE PIKAAJALINE PLANEERIMINE

Eesmärgid:

- Edendatakse elanike keskkonnateadlikkust ja tagatakse asjakohase jäätmekäitlusalase info kättesaadavus kõigile elanikkonnagruppidele.
 - Omavalitsuste jäätmekäitluse korraldus on ajakohane.
 - Kõik jäätmevaldajad on haaratud jäätmete kogumisvõrgustikku.
 - Jätkatakse ja tugevdatakse omavalitsuste koostööd jäätmemajanduse korraldamisel.
- **Tegevus: Ühiskonna teadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate koolituste, kampaaniate ning teavitustöö läbiviimine Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsuses ja Pala vallas.**

Elanike harjumuste muutmiseks jäätmete käitlemisel on oluline pidev jäätmekäitlusalase info jagamine erinevatele sihtgruppidele. Kõik omavalitsused peavad jätkuvat teavitustööd väga vajalikuks. Seda tuleks aktiivselt teha läbi MTÜ kodulehe, omavalitsuste kodulehekülgede, infovoldikute ja infopäevade. Venekeelsele elanikkonnale on vajalik teha info kättesaadavaks vene keeles. Kuna venekeelset elanikkonda on mitmes omavalitsuses, on otstarbekas teha koostööd ka info tõlkimisel. Soovitav on teha venekeelne info kättesaadavaks ka venekeelse elanikkonnaga omavalitsuste veebilehtedel.

Alategevus: Iga kahe aasta tagant antakse välja eesti- ja venekeelsed jäätmekäitlusalast infot sisaldavad voldikud.

Omavalitsuste infokanalite abil on otstarbekas vähemalt kord aastas üle korrata oluline jäätmekäitlust puudutav info. Sobiv on seda teha koos ohtlike jäätmete kogumisringist teavitamisega. Otstarbekas on info jagamiseks kasutada juba toimivaid sotsiaalseid võrgustikke: läbi külavanemate, kogukonnas tegutsevate aktiivsete seltside ning MTÜ-te.

Alategevus: Jätkatakse jäätmealase info jagamist omavalitsuste ajalehtede kaudu ja külavanemate ning omavalitsustes tegutsevate aktiivsete seltside ning MTÜ-te vahendusel.

Jäätmekäitlusalane info peab pidevalt olema kättesaadav omavalitsuste kodulehtede kaudu (sorditud jäätmete üleandmiskohad, sortimisjuhendid, õigusaktid, käimasolevad projektid jne). Jõgevamaa Omavalitsuste Liit on algatanud omavalitsuste kodulehtede uuendamise, mille käigus lisatakse sinna ka keskkonnarubriik. Süstematiseerimist vajab ka Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse kodulehel olev info.

Interneti vahendusel jagatavat infot on vajalik pidevalt uuendada.

Alategevus: Kõigi omavalitsuste ja MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse veebilehtedel tehakse ajakohane jäätmekäitlust puudutav info (kogumispunktide asukohad, sortimisjuhised ja asjakohased õigusaktid) pidevalt kättesaadavaks.

Pikaajalises perspektiivis on oluline suunata keskkonnateadlikkust edendavaid projekte lastele ja noortele, kes on uutele harjumustele üldjuhul vastuvõtlikumad kui täiskasvanud. Keskkonnaküsimused on osa kooliprogrammist ja mängulise lähenemise kaudu omandavad noored meelsamini ka praktilisi oskusi keskkonnateadlikuks käitumiseks. Kuna venekeelse elanikkonna seas on keskkonnateadlikkus üldiselt madalam kui eestikeelse elanikkonna seas, tuleb eriti pöörata tähelepanu Mustvee venekeelsele koolile.

Selleks, et lapsed ja noored omandaksid projektide käigus edastatava info, on vajalik ka õpetajatepoolne koostöö. Esmalt on vajalik õpetajate keskkonnateadlikkuse tõstmine.

Alategevus: Ühiste jäätmehoolduskampaaniate korraldamine läbi MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse.

- Mänguliste keskkonnateadlikkust edendavate projektide läbiviimine koolides ja lasteaedades.
- Õpetajate koolitamine enne lasteaedades ja koolides läbi viidavaid projekte.

Tulemus: Piirkonna elanike keskkonnateadlikkus on kasvanud, info on pidevalt kättesaadav. Selle kaudu mõjutatakse üldise jäätmetekke vähenemist ja taaskasutuse suurenemist.

- **Tegevus: Riigi jäätmekavaga kooskõlas olevate kohaliku omavalitsuste jäätmekavade ja jäätmehooldust reguleerivate omavalitsuste õigusaktide ajakohastamine.**

Jäätmekava on vahend omavalitsuse jäätmehoolduse pikaajaliseks planeerimiseks. Omavalitsuse jäätmekava peab olema kooskõlas riigi jäätmekavaga ja viimase uuendamisel tuleb ajakohastada ka omavalitsuse jäätmekava. Jäätmeseaduse §43 lg 3 kohaselt tuleb omavalitsuse jäätmekava ajakohastada aasta jooksul pärast riigi jäätmekava ajakohastamist, kui seal on tehtud omavalitsuse jäätmekava puudutavaid muudatusi. Kuna käesolev jäätmekava hõlmab üheksat omavalitsust, tuleb oluliste muudatuste sisseviimisel jäätmekava uuesti vastu võtta eraldi igas omavalitsuses. Jäätmekava elluviimist on otstarbekas jälgida pidevalt ja koostada kord aastas vastav ülevaade. Ülevaate koostamist on otstarbekas korraldada läbi jäätmehoolduskeskuse, kes

küsitakse omavalitsustelt vajalikud andmed ja koondab ning säilitab info hilisemaks kasutamiseks. Vajadusel tuleb jäätmekava tegevuskava ajakohastada.

Samuti vajavad perioodilist ülevaatamist omavalitsuste jäätmehooldusalased õigusaktid. Jäätmehoolduskeskuse omavalitsuste jäätmehooldusalased õigusaktid peavad olema omavahel kooskõlas, et oleks võimalik läbi viia ühiseid tegevusi (nt korraldatud jäätmevedu). Kooskõlastamist on otstarbekas korraldada läbi jäätmehoolduskeskuse.

Alategevus: Jäätmekava täitmisest koostatakse kord aastas kirjalik ülevaade, ülevaate koostamist korraldab MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus. Vajadusel tehakse jäätmekavasse muudatusi.

Tulemus: Jäätmekava on ajakohastatud ning jäätmekavaga seatud eesmärgid täidetud.

Alategevus: Kõikide omavalitsuste jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid vaadatakse üle ning uuendatakse, juhul kui oluline asjakohane seadus või määrus peaks muutuma/jõustuma.

Tulemus: Jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid on ajakohased.

Ida-Eesti Jäätmekeskuse liikmete omavalitsustes soovitakse järgnevatel aastatel lõikes korraldada jäätmekäitlust ühiselt, selle tulemuse nimel koostatakse ka ühine jäätmekava. Kõigil omavalitsustel on olemas jäätmehoolduseeskirjad ja korraldatud jäätmevedu reguleerivad õigusaktid, mis ühise jäätmekäitluskorralduse toimimiseks vajavad ühtlustamist ja uuendamist. Omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjad tuleb ühtsuse tagamiseks kooskõlastada MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskusega.

Alategevus: Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete jäätmehoolduseeskirjad ja korraldatud jäätmeveo korralduse põhimõtted vaadatakse üle ja ühtlustakse.

Tulemus: Jäätmehoolduskeskuse liikmete jäätmehooldus toimib ühtsete põhimõtete kohaselt.

- **Tegevus: Korraldatud jäätmeveo korraldamine**

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmete omavalitsused (v.a Pala vald) moodustavad ühe jäätmeveopiirkonna. Jäätmeveoga haaratud jäätmeliikide osas on antud ainuõigus konkursi korras valitud jäätmevedajale kolmeks aastaks. Lepingu lõppedes tuleb jäätmevedaja valimiseks korraldada uus konkurss.

Korraldatud jäätmeveo perioodi pikkuseks on praegu kolm aastat, mille käigus on üheks oluliseks ülesandeks kogemuse saamine. Jäätmekäitluse korraldus on hetkel kiiresti arenev valdkond ja lühike jäätmeveo periood võimaldab muutustega kiiremini kohaneda. Hiljem on soovitatav pikendada korraldatud jäätmeveo perioodi viie aastani, mis tagab stabiilsema jäätmeveo korralduse.

Enne uue korraldatud jäätmeveo konkursi läbiviimist on vajalik vaadata üle ka korraldatud jäätmeveo piirkonnad. Korraldatud jäätmeveost vabastamine peaks olema erand. Omavalitsustes, kus on suur vabastatute hulk, on otstarbekas kaardistada vabastatud piirkonnad ja vabastamise põhjused ning vajadusel leida jäätmeveo korraldamiseks sobivaid lahendusi või korraldatud jäätmeveo piirkonna ulatust muuta. Mustvee linn on tiheasustusala ja seetõttu jäätmeveo piirkonda vähendada ei saa. Omavalitsustes, kus korraldatud jäätmeveoga on haaratud vaid kompaktse hoonestusega alad, tuleb kaaluda jäätmeveo piirkonna laiendamise otstarbekust.

Alategevus: Korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamine

Alategevus: Korraldatud jäätmevedu puudutavad õigusaktid vaadatakse üle enne uue korraldatud jäätmeveo konkursi korraldamist.

Alategevus: Korraldatud jäätmeveost vabastatute kaardistamine ja vajadusel jäätmeveo piirkonna muutmine.

Tulemus: Korraldatud jäätmevedu toimib ning selle korraldus paraneb tänu eelnevale kogemusele.

Korraldatud jäätmeveo kogemus näitab, et paljudele eelkõige hajaasutuses elavatele jäätmevaldajatele ei ole perioodiliselt tühjendatav isiklik jäätmekonteiner sobiv lahendus. Kehvade teolude tõttu ei ole jäätmeveokitel tihti võimalik konteinerite juurde pääseda ja prügi jääb vedamata. Suvemajade puhul tekib jäätmeid hooajaliselt ja aastaringne vedu ei ole vajalik. Alljärgnevalt pakutakse võimalikke lahendusi jäätmeveo korraldamiseks probleemsetes piirkondades, mille hulgast omavalitsus saab valida sobivad. Käesolev jäätmekava puudutab üheksat erinevat omavalitsust ja seepärast ei ole võimalik välja tuua ühte kõigi jaoks toimivat lahendust.

1. Piirkondades, kus jäätmeveokid ei pääse kehvade teolude tõttu tihti elamute juurde või põhjustavad olulist teede kvaliteedi halvenemist, on võimalik korraldada jäätmete üleandmine suurema teega ristumiskohas, kuhu jäätmevaldaja viib jäätmekoti kokkulepitud veopäevaks. Majast kaugemale võib paigutada ka jäätmekonteineri, kuid eriti väiksemate jäätmemahutite puhul võib saada probleemiks nende varastamine.
2. Teiseks võimaluseks hajaasutuses on pakkuda jäätmevaldajale jäätmeveo teenust läbi ühiskonteineri. Ühiskonteineri kasutajad loetakse korraldatud jäätmeveoga liitunuks. Jäätmekonteineri suurus ja asukoht valitakse vastavalt vajadusele. Ühiskonteineri kasutamise korraldamiseks ja teenuse eest tasumiseks on võimalik kasutada järgmisi lahendusi:
 - Jäätmevaldaja ja jäätmevedaja sõlmivad lepingu ühiskonteineri kasutamiseks ning omavalitsus sätestab reeglid teenuse hinna määramiseks ja tingimused korraldatud jäätmeveo konkursil osalejate jaoks ühiskonteinerite teenuse pakkumiseks.
 - Jäätmevaldajad sõlmivad omavahel lepingu, mille alusel lepatakse kokku konteineri kasutamise ja teenuse eest tasumise kord, korraldatud jäätmeveoga

liitub üks jäätmevaldaja (sobib eelkõige väikese kasutajate arvu puhul). Omavalitsustel on otstarbekas koostada lepingu blankett, mis lihtsustab lepingu sõlmimist.

- Ühiskonteinerite kasutamist korraldab omavalitsus, kes kogub vastava lepingu alusel jäätmevaldajatelt tasu.
3. Praegusel hetkel on elanikel, kes soovivad oma jäätmekäitlust ise korraldada, ainsaks reaalseks võimaluseks viia jäätmed Torma prügilasse. Olmejäätmete üleandmist tasu eest võib võimaldada ka jäätmekogumispunktides. Sellisel juhul on jäätmevaldajal võimalus jäätmeid üle anda endale sobival ajal. Kogumispunktis võib olla tasu seatud nii mahu kui ka kaalu põhised. Jäätmekogumispunktides on vajalik valve ja piisav lahtiolekuaeg.

Suvilaomanikud kasutavad oma elamuid peamiselt suveperioodil ja muul ajal jäätmeveoteenust ei vaja. Kuna suvilad on osa aastast üldjuhul siiski aktiivses kasutuses, siis suvilaomanikke korraldatud jäätmeveost täielikult vabastada ei saa, kuid vabastuse võib anda talveperioodiks või korraldada jäätmevedu mõnel ülalpool kirjeldatud viisil.

Alategevus: Sobivate korraldatud jäätmeveo pakettide pakkumine hajaasutuses elavatele jäätmevaldajatele ja suvilaomanikele.

Tulemus: Korraldatud jäätmeveoga on haaratud enamus jäätmeveo piirkonda jäävaid jäätmevaldajaid.

Korraldatud jäätmeveo rakendamisel on ülesanded jagatud kohaliku omavalitsuse ja konkursi korras jäätmeveo ainuõiguse võitnud jäätmevedaja vahel. Jäätmeveo tõrgeteta toimimiseks on vajalik tihe koostöö osapoolte vahel. Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse jäätmeveopiirkonda kuuluvad hetkel 8 omavalitsust, kelle jäätmeveo korraldus toimub ühtsete reeglite alusel. Otstarbekas on vähemalt kord aastas korraldada töökoosolek kõigi omavalitsuste ja jäätmevedaja osalusel. Vajadusel korraldada vahepealseid arutelusid jooksvate küsimuste lahendamiseks.

Alategevus: Töökoosolekud jäätmevedajaga korraldatud jäätmeveoga seotud küsimuste lahendamiseks.

Tulemus: Korraldatud jäätmeveoga seotud kaebusi laekub vähem.

- **Tegevus: Omavalitsuste jäätmealase koostöö jätkamine läbi Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse ning Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse koostöövõrgustiku laiendamine.**

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus on võimaldanud lahendada komplekselt jäätmehooldusalaseid probleeme (jäätmealase infrastruktuuri arendamine, teavitamine, keskkonnateadlikkuse tõstmine jne). Perspektiivis koostööd jätkatakse ning ollakse valmis vastu võtma ka uusi liikmeid.

Koostöö võrgustiku suurendamisel on võimalik edukamalt läbi viia ühiseid projekte jäätmekäitluselase infrastruktuuri parandamiseks. Korraldatud jäätmeveo piirkonna suurenemine muudab selle jäätmevedajatele atraktiivsemaks ja võimaldab jäätmeveo kulusid optimeerida.

Tulemus: Läbi koostöö on jäätmekäitluselased projektid laiahaardelisemad ning tulemuslikumad.

Meede 2: JÄÄTMEHOOLDUSE INFRASTRUKTUURI ARENDAMINE JA HALDAMINE

Eesmärgid:

- Torma prügila vastab keskkonnanõuetele ja suudab vastu võtta tekkivad jäätmekogused.
- Biolagunevaid jäätmeid on segaolmejäätmete seas 2010. aastaks mitte üle 45 ja 2013. aastaks mitte üle 30 massiprotsendi.
- Pakendijäätmete kogumassist kogutakse liigiti 60 % pakendijäätmete kogumassist aastaks 2010.
- Paberijäätmete kogumassist kogutakse eraldi 60 % aastaks 2013.
- Elanikele on tagatud võimalused ohtlike jäätmete üleandmiseks.
- Elektroonikaromusid kogutakse vähemalt 4 kg aastas elaniku kohta aastaks 2010.

Tegevus: Torma prügila laiendamine

Seoses Lääne-Virumaa ning Lõuna-Eesti keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate sulgemisega kasvab eelduste kohaselt 2010. aastal ladestavate jäätmete kogus vähemalt 60 000 tonnini aastas. Täiendava koormuse vastuvõtmiseks on vajalik nõrgvee käitlussüsteemi arendamine, gaasikogumissüsteemi ning kolmanda ladestusala rajamine. Kompostimise ja jäätmekütuse tootmise ning ehitusjäätmete kogumise ja katematerjali ladustamise tarbeks on vajalik prügila territooriumi laiendamine.

Prügila arendamisega tegeleb ja seda finantseerib prügila haldaja.

Alategevus: Torma prügila nõrgvee puhastussüsteemi täiendamine.

Alategevus: Torma prügila gaasikogumissüsteemi rajamine.

Alategevus: Torma prügila III ladestusala rajamine.

Alategevus: Torma prügila territooriumi laiendamine.

Tulemus: Torma prügila vastab keskkonnanõuetele ning suudab vastu võtta tekkivad jäätmekogused.

Tegevus: Biolagunevate jäätmete taaskasutamise arendamine

Biolagunevate jäätmete osakaal prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes peab *Jäätmeseaduse* kohaselt olema 2010. aastaks mitte üle 45 ja 2013. aastaks mitte üle 30 massiprotsendi. Kui biolagunevate jäätmete sisaldus olmejäätmetes ei mahu jäätmeseaduses ette nähtud piiridesse, siis ei ole jäätmed prügilakõlbulikud.

Praegusel hetkel ei ole täpset ülevaadet, kui palju biolagunevaid jäätmeid jäätmekavaga hõlmatud piirkonna omavalitsuste jäätmed sisaldavad, üleriigilise uuringu põhjal (SEI 2008) on maapiirkondades biolagunevate jäätmete sisaldus olmejäätmetes keskmiselt 36,8 %. Seega on täidetud 2010. aastaks seatud eesmärk. Kui taaskasutamise edenedes väheneb muude jäätmete prügilasse ladestamine, siis sama biolagunevate jäätmete sorteerimise taseme juures nende protsentuaalne sisaldus jäätmetes kasvab, eeldatavalt tuleb 2013. aastaks seatud eesmärgi täitmiseks biolagunevate jäätmete hulka vähendada vähemalt veerandi võrra võrreldes praegusega.

Eesmärkide saavutamiseks on vaja eraldi koguda ja käidelda nii aia- ja haljastusjäätmeid kui ka köögi- ja sööklajäätmeid. Kuna tegemist on valdavalt väga hõredalt asustatud piirkonnaga, siis kaasneb liigiti kogutud jäätmete veoga suhteliselt suur kulu ja eelistatud on koha peal läbi viidavad jäätmekäitlustoimingud. Järgnevalt tuuakse ära meetmed, mis aitavad biolagunevate jäätmete hulka segaolmejäätmetes vähendada:

- aia- ja haljastusjäätmete liigitikogumise laiendamine;
- köögi- ja sööklajäätmete liigiti kogumine ja kompostimine tekkekohas;
- köögi- ja sööklajäätmete liigiti kogumine ja äravedu asutuste ja ettevõtete juures, kus neid tekib suuremas koguses;
- köögi- ja sööklajäätmete liigitikogumine ja äravedu korterelamupiirkondades.

Kahe viimase meetme rakendamine on otstarbekas vaid juhul, kui köögijäätmete koha peal kompostimist ei õnnestu rakendada piisavas mahu, et täita seatud eesmäärke biolagunevate jäätmete sisalduse osas segaolmejäätmetes.

Kõigis omavalitsustes tekib haljastusjäätmeid, mida on otstarbekas kompostida. Hetkel on kompostimiskoht olemas vaid Torma prügilas, mistõttu prügilast kaugemal asuvates omavalitsustes enamus haljastusjäätmetest põletatakse. Ka on kaugemate omavalitsuste jaoks jäätmete prügilasse vedu nende väikese tiheduse tõttu ebaotstarbekas. Täiendava kompostimisplatsi vajadus on suurim Vara, Alatskivi ja Pala ning Jõgeva ja Palamuse piirkondades. Viimastel on otstarbekas teha koostööd Jõgeva linnaga, kuhu on kavandatud kompostimisplatsi rajamine. Vara ja Alatskivi vald saavad ühiselt kasutada Vara valda kavandatavat kompostimisväljakut, Pala külla on samuti kavas rajada kompostimisvõimalus jäätmete kogumiskoha juurde.

Kompostimisplatside haldamist võib korraldada iga omavalitsus eraldi või ühiselt läbi MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus (platside haldamiseks tuleb sellisel juhul leida sobiv ettevõtte). Ühine haldamine võimaldab jagada kulusid näiteks teenuste tellimisel.

Alategevus: Vara valda kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamine.

Alategevus: Pala valda kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamine.

Alategevus: Koostöös Jõgeva linnaga kompostimisplatsi kasutamine.

Tulemus: Piirkonnas on võimalused biolagunevate jäätmete kompostimiseks.

Aia- ja pargijäätmeid tekib kõige rohkem kevadel ja sügisel. Väljaspool asulaid on lihtne korraldada jäätmete kompostimist, erinevalt toidujäätmetest ei ole ohtu näriliste levikuks ja jäätmeid saab kompostida aunas. Tiheasutuses on jäätmete kompostimiseks vähem võimalusi ja need on otstarbekas toimetada kompostimisväljakutele. Vältimaks aia- ja pargijäätmete sattumist olmejäätmete hulka, on soovitatav kompostimiskohtadest kaugemal asuvates piirkondades korraldada vähemalt kevadel ja sügisel jäätmekogumispunktide juures ka haljastusjäätmete kogumine. Vajadusel võib jäätmete üleandmine olla tasuline või tasuta vaid piiratud koguses. Kohapeal kompostimise juurdumisel võib vajadus haljastusjäätmete vastuvõtmiseks väheneda.

Alategevus: Haljastusjäätmete kogumine jäätmekogumispunktide juures kevadel ja sügisel.

Tulemus: Haljastusjäätmed eraldatakse muust jäätmevoost ja suunatakse kompostimisele.

Köögi- ja sööklajäätmed tuleb koguda eraldi. Otstarbekam on korraldada jäätmete käitlemine koha peal. Asutustes, kus köögi- ja sööklajäätmeid tekib suures koguses, on otstarbekas koguda need eraldi ja vedada kompostimiseks sobivasse kohta. Kui sellisel viisil ei õnnestu biolagunevate jäätmete hulka segaolmejäätmetes viia ette nähtud piirmäärani, tuleb biolagunevate jäätmete kogumine haarata korraldatud jäätmeveo hulka ning korraldada biolagunevate jäätmete eraldikogumine ja vedu vähemalt korterelamute juures.

Koha peal jäätmete kompostimise edendamiseks näeb „Biolagunevate jäätmete käitlemise tegevuskavaga aastani 2013“ (Estivo, 2005-2006) ette maa-asulates ja maal komposterite hankimist KOV toel. Ühist komposterit saab kasutada ka asutuste (nt koolid) ja korterelamute juures.

Komposterid sobivad eelkõige korterelamutele, kus tegutsevad korteriühistud, kes suudavad ise kompostimist korraldada ja saadavat kompostmaterjali kasutada. Kortere lamus aitab komposterit kasutamine vähendada segaolmejäätmete hulka, läbi mille on võimalik vähendada jäätmeveole tehtavat kulutust vahetades jäätmekonteiner väiksema vastu või vähendades veosagedust.

Tiheasutuses kasutatavad kompostrid peavad olema kinnised, et vältida haisu levikut ning lindude ja näriliste ligipääsu jäätmetele. Soovitatav on kasutada soojustatud kompostereid, kus lagunemisprotsess toimub ka talvel. Hajaasutuses võib kasutada ka lahtisi kompostereid, kui need paigutatakse elamutest piisavale kaugusele. Kompostimist aunades saab rakendada juhul, kui tekkiv jäätmekogus on suhteliselt suur (väikese jäätmekoguse puhul aunas aktiivne lagunemisprotsess ei käivitu).

Koha peal kompostimise edendamiseks piirkonnas tuleb alustada lähiajal, et tagada biolagunevate jäätmete hulga vähenemine olmejäätmete hulgas seaduses ette nähtud tähtaegadeks. Kompostimise juurutamiseks on vajalik laiahaardelise kampaania läbiviimine, mis hõlmab eramajaomanike ja korterelamute elanike teavitamist ja koolitamist ning kompostrite hankimisel soodustuste pakkumist.

Alategevus: Kampaania korraldamine kompostrite soetamiseks eramute, korrusmajade ja avalike hoonete juurde (koolid, lasteaiad).

Tulemus: Vähemalt 50 % kortermajadest ja 50 % eramutest ning koolid ja lasteaiad kompostivad koha peal biolagunevaid jäätmeid.

- **Tegevus: Liigiti kogutud jäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine.**

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse abiga on rajatud sorditud jäätmete kogumispunktid kõikidesse valdadesse, kogumiskoht on valmimisel veel Pala vallas (MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige aastatel 2008-2009). Kogumispunktides saab ära anda eriliigilisi taaskasutatavaid ja ohtlikke jäätmeid, elektroonikajäätmeid ning vanarehve.

Pala valda rajatava kogumiskoha juurde on kavas rajada ka kompostimisväljak. Vara valda kavandatava kompostimisväljaku juurde on perspektiivis kavas rajada jäätmejaam, kus oleks võimalik korraldada eriliigiliste jäätmete sorteerimist.

Alategevus: Kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamine Pala valda.

Alategevus: Kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamine Vara valda.

Pakendikonteinerite hulk on piirkonnas piisav, et täita Pakendiseadusest tulenevaid nõudeid. Maapiirkondades jääb konteiner tihti siiski elanikest kaugemale ja jäätmete üleandmine ei ole mugav. Perspektiivis tuleks pakendikonteinereid lisada kõigisse omavalitsustesse, täpsemaks vajalike kogumiskohtade selgitamiseks on otstarbekas koostada vastav analüüs. Esmalt tuleks pakendikonteinerid paigutada järgmistesse kohtadesse: Alatskivi vallas Nina ja Rootsiküla küladesse, Jõgeva vallas Metsakatsejaama või Painkülasse, Pala vallas Peipsi järve äärde, Torma vallas Rääbise ja Kantküla külladesse, Saare vallas Halliku, Jaama, Vanassaare, Saarjärve, Koseveski ja Ruskavere küladesse. Vara vald on sõlminud lepingu, mille järgi olemasolevat võrgustikku täiendatakse 3 pakendikonteineri võrra (Alajõe, Varale ja Koosale).

Alategevus: Pakendikonteinerite võrgustiku täiendamine.

Korterelamutes on jäätmete suhteliselt suur ja otstarbekas on koguda eraldi ka taaskasutatavaid jäätmeid. Jäätmekonteinerid, sealhulgas segaolmejäätmete konteinerid, on soovitatav paigutada jäätmemajadesse, mis takistavad võõraste ligipääsu ja jäätmete lendumist ning on esteetiliselt meeldivamad.

Jäätmemajad on sobiv lahendus ka küladesse. Jäätmemajja on võimalik paigutada taaskasutatavate jäätmete konteinerid ning olmejäätmete kogumiseks ühiskonteiner või igale majapidamisele oma konteiner.

Jäätmemajade lahenduste juures tuleb jälgida nende sobivust ümbritseva keskkonnaga. Otstarbekas on korraldada jäätmemajade hankimine üheskoos kogu Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse piirkonnas.

Alategevus: Jäätmemajade paigaldamine suurematesse korterelamupiirkondadesse ja küladesse.

Tulemus: Liigiti kogutud jäätmete hulk on suurenenud.

Väikese koguse ehitusjäätmete (remondijäätmete) puhul puudub võimalus iga jäätmevaldaja kontrollimiseks, kuid tuleb tagada võimalused ehitusjäätmete üleandmiseks. Omavalitsustes, millest Torma prügila või muu ehitusjäätmete käitluskoht jääb kaugemale, on otstarbekas korraldada väikeses koguses ehitusjäätmete (remondijäätmete) üleandmine valvega jäätmejaamas või jäätmekogumispunktis. Ehitusjäätmete üleandmine võib olla tasuline.

Alategevus: Väikeses koguses ehitusjäätmete (remondijäätmete) tasuline vastuvõtmine valvega jäätmejaamades või jäätmekogumispunktides.

Tulemus: Elanikel on võimalus väikeses koguses ehitusjäätmeid mugavalt üle anda ja ehitusjäätmeid satub vähem segaolmejäätmete hulka ning omavolilistesse prügi mahapanekukohtadesse.

- **Tegevus: ohtlike jäätmete üleandmisvõimaluste tagamine**

Ohtlike jäätmete üleandmisvõimalused on olemas kogumispunktides ja Torma prügilas. Elanikel on tekkinud harjumus anda jäätmeid ära vähemalt kord aastas toimuvate kogumisringide käigus. Ohtlike jäätmete kogumisringe tuleb jätkata, korraldades neid ka edaspidi vähemalt kord aastas. Kogumisringi marsruut peaks aastate lõikes olema võimalikult muutumatu. Sobivaim aeg ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamiseks on kevad, kui inimesed teevad majapidamistes suurpuhastusi.

Ohtlike jäätmete kogumisringid peavad peatuma vähemalt kõigis suuremates asulates ja külades, kus ei ole püsivaid võimalusi ohtlike jäätmete üleandmiseks.

Alategevus: Iga-aastaste ohtlike jäätmete kogumisringide jätkamine.

Elektroonikajäätmed on jäätmed, mis võivad sisaldada erinevaid ohtlikke jäätmeid. Elektroonikajäätmete kogumine on toimunud kogumispunktide kaudu Torma Prügila juures ja Jõgeva valla, Alatskivi, Vara, Saare ning Palamuse valdades. Viimasest on praeguseks hetkeks kogumiskonteiner ära viidud ning tõenäoliselt jääb elektroonikajäätmete konteinerita ka Alatskivi kogumispunkt. Soovitav on säilitada või

taastada elektroonikajäätmete ja muude probleemtoodete kogumiskohad, mida inimesed on juba harjunud kasutama. Ka riigi jäätmekava näeb ette, et elektroonikaromude kogumisvõrgustik peaks baseeruma eelkõige olemasolevatel ja rajatavatel jäätmejaamadel. Jäätmete üleandmisvõimaluste vähesus ei võimalda piirkonnas täita eesmärki koguda 4 kg elektroonikajäätmeid elaniku kohta aastas.

Üheks võimaluseks elektroonikajäätmete kogumisel on lisada ohtlike jäätmete kogumiringil kogutavate jäätmete hulka ka elektroonikajäätmed. Sellisel juhul tuleb aga arvestada, et vastav kulu tuleb tõenäoliselt katta omavalitsusel.

Alategevus: Elektroonikajäätmete ja muude probleemtoodete olemasolevate üleandmisvõimaluste säilitamine ning vajadusel parandamine.

Tulemus: Ohtlike jäätmete hulk segaolmejäätmete hulgas on minimaalne. Seadusega ette nähtud elektroonikajäätmete kokku kogumise määr on täidetud.

- **Tegevus: jäätmehoolduse infrastruktuuri haldamine**

Lisaks jäätmekäitluse infrastruktuuri täiendamisele on omavalitsuste oluliseks ülesandeks infrastruktuuri halduse korraldamine. Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes asuvad järgnevad olemasolevad ja rajatavad jäätmete kogumiskohad:

Omavalitsus ja kogumiskoha täpsem asukoht	Tüüp
<u>OLEMASOLEVAD KOGUMISKOHAD</u>	
Avinurme vald, Avinurme alevik	Kogumispunkt
Alatskivi vald, Alatskivi alevik ja Kokora küla	2 kogumispunkt
Vara vald, Koosa ja Vara külad	2 kogumispunkti
Jõgeva vald, Jõgeva, Siimusti, Kuremaa ja Laiuse alevikud ja Vaimastvere küla	5 kogumispunkti
Saare vald, Kääpa ja Voore külad	2 kogumispunkti
Palamuse vald, Palamuse alevik	2 kogumispunkti (sh üks ohtlike jäätmete)
Torma vald, Tõikvere küla ning Sadala ja Torma alevikud	3 kogumispunkti
Torma vald, Võtikvere küla	Torma prügila
<u>RAJATAVAD KOGUMISKOHAD</u>	
Pala vald, Pala küla	Kompostimisfunktsiooniga jäätmejaam
Vara vald, Koosa külas	Kompostimisfunktsiooniga jäätmejaam

Torma prügila kuulub Torma vallale, prügila haldamiseks on sõlmitud pikaajaline leping vastavat luba omava ettevõttega. Teised kogumispunktid kuuluvad omavalitsustele.

Alategevus: Torma prügila haldamine

Jäätmekogumispunktide ja jäätmejaamade haldamisega võib tegeleda omavalitsus. Teiseks võimaluseks on leida vastavat luba omava ettevõtte, kellele haldamiskohustused üle antakse. Haldamiskohustuste üleandmisel on otstarbekas korraldada ühine hange kogu Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse piirkonnas. Jäätmekogumiskohtade ühine haldamine võimaldab optimeerida kulutusi.

Alategevus: Paberi- ja pakendijäätmete kogumisvõrgustiku haldamine.

Alategevus: Jäätmekogumispunktide haldamine.

Alategevus: Pala kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama haldamine.

Alategevus: Vara kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama haldamine.

Tulemus: Nii tava- kui ka eriliigiliste jäätmete üleandmiseks vajalike tingimuste säilitamine ja loomine olemasolevates ning rajatavates jäätmekäitluskohtades.

Meede 3: VANADE REOSTUSKOLLETE LIKVIDEERIMINE

Eesmärk:

- Likvideeritakse pinna- ja põhjavee kvaliteeti ohustav jääkreostus.
- **Tegevus: Hüljatud jäätmete ja saastunud pinnase keskkonnaohutu käitlemine.**

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on veel mitmeid jääkreostusobjekte, mis ohustavad pinna- ja põhjavee kvaliteeti ning inimeste tervist. Jääkreostuskolded tuleb likvideerida esimesel võimalusel, likvideerimise eest vastutab maaomanik (nimekiri toodud ptk 4.7.2.) .

Alategevus: Reostuskollete likvideerimine ja jäätmete nõuetekohane käitlemine.

Tulemus: Jääkreostuskolded on likvideeritud.

Meede 4: SEIRE- JA JÄRELEVALVESÜSTEEMI TÕHUSTAMINE NING VAJALIKE METOODIKATE VÄLJATÖÖTAMINE

Eesmärgid:

- Omavalitsused suudavad teostada süsteemset järelevalvet jäätmekäitluse üle ning menetleda rikkumisi.
- Omavalitsused teostavad kontrolli ehitusjäätmete käitlemise üle.
- Korraldatud jäätmeveo piirkonna jäätmevaldajate register toimib ühistel alustel.
- **Tegevus: Kontrolli tõhustamine jäätmehoolduses.**

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustel ei ole olnud piisavalt võimekust keskkonnaalaste (sh jäätmealaste) rikkumiste menetlemiseks ega süstemaatilise kontrolli läbiviimisel rikkumiste avastamiseks. Valdav osa omavalitsustest (v.a. Jõgeva vald) ise keskkonnaalaseid rikkumisi ei menetle. Omavalitsuste võimekuse parandamiseks on vajalik keskkonnajärelevalvega tegeleva inimese töölevõtmine. Otstarbekas on teha seda ühiselt, mis võimaldab pakkuda täiskohaga tööd ühes valdkonnas.

Järelevalve õigusega isik tuleb määrata iga omavalitsuse poolt eraldi. Järelevalve õiguse saab anda omavalitsuse ametnikule, seega on tõenäoliselt vajalik võtta järelevalveametnik osalise koormusega tööle kõigis omavalitsustes, kus ta järelevalvet teostab.

Alategevus: Ida-Eesti omavalitsustes ühise järelevalveametliku tööle võtmine.

Tulemus: Omavalitsused suudavad avastada ja menetleda keskkonnalaseid rikkumisi.

- **Tegevus: Andmekogude täiustamine, registrite arendamine.**

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse omavalitsused moodustavad ühe jäätmeveopiirkonna, kuid jäätmevaldajate registri pidamisel on kasutusel erinevad süsteemid. Samuti vajab parandamist registrites oleva info kvaliteet. Vajalik on ühtlustada registri pidamise alused ja parandada omavalitsuste ja jäätmevedaja vahelise infovahetuse efektiivsust, vajadusel tuleb registripidajatele korraldada koolitus.

Alategevus: Jäätmevaldajate registri pidamise põhimõtete ühtlustamine ja infovahetuse parandamine omavalitsuste ja jäätmevedaja vahel. Vajadusel koolituste läbiviimine.

Alategevus: Jäätmevaldajate registri ühtlustamine (ühise programmi kasutuselevõtmine).

Tulemus: Omavalitsustel on täpne ülevaade jäätmevaldajatest ja toimub operatiivne infovahetus omavalitsuste ja jäätmevedaja vahel.

- **Tegevus: Ehitusjäätmete käitluse kontrollimine**

Lähim koht suuremahuliste ehitusjäätmete üleandmiseks on Torma prügilas. Suure koguse ehitusjäätmete käitluse kontrollimiseks on otstarbekas lisada ehitusloa taotluse juurde jäätmeõiend, mis sisaldab ülevaadet eeldatavalt ehitusel tekkivate jäätmete liikide ja koguste kohta ning kirjeldab nende käitlemise viise. Enne ehitise kasutusloa väljastamist tuleb taotlejal esitada tõendus jäätmete käitlemise kohta (jäätmete üleandmise arvete koopiad vmt).

Jäätmeõiendi täitmisest võib loobuda, kui tekkiv ehitusjäätmete kogus on väga väike, kuid soovitav on jäätmeõiendi täitmine vähemalt üle 10 m³ jäätmekoguste juures.

Alategevus: Jäätmeõiendi vormi väljatöötamine ja lisamine ehitusloa taotluse juurde.

Tulemus: Ehitusjäätmete käitlus toimub nõuetekohaselt.

5.5 Keskkonna- ja tervisekaitsemeetmed

Kõik jäätmekavas toodud meetmed aitavad luua jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes terviklikku jäätmekäitlussüsteemi, mis vastab tervise- ja keskkonnakaitse nõuetele. Järgnevalt on toodud ülevaade ptk. 5.3 toodud meetmetest, mis aitavad otseselt kaasa keskkonna- ja tervisekaitse tagamisele:

- Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmed ja Pala vald korraldavad omavalitsustes ühiskonna teadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavaid koolitusi, kampaaniaid ning viivad läbi teavitustööd.
- Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsused korraldavad järelevalvet jäätmekäitluse üle ja teevad aktiivset koostööd keskkonnainspeksiooni ja naaberomavalitsustega. See aitab vähendada jäätmete illegaalset käitlemist ning sellest tulenevate tervise- ja keskkonnariskide tekkimist.
- Säilitatakse ja luuakse täiendavaid võimalusi jäätmete üleandmiseks ning liigitikogumiseks:
 - Torma prügila ja teiste olemasolevate ning rajatavate kogumispunktide haldamine.
 - Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine vähemalt kord aastas.
 - Vara valda kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamine.
 - Pala valda kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamine.
 - Jõgeva linnaga koostöö tegemine kompostimisplatsi kasutamisel.
 - Pakendikonteinerite kogumisvõrgustiku täiendamine.
 - Kompostrite soetamise toetamine eramutes, kortermajades, lasteaedades ning koolides.
- Likvideeritakse jääkreostuskolded, mis võivad ohustada ümbruskonna elanike tervist ja elusloodust
- Torma prügila nõrgvee puhastussüsteemi täiendamine, gaasikogumissüsteemi ja III ladestusala rajamine.

6 Jäätmekäitluse keskkonnamõju ja jäätmekäitluseks vajamineva loodusvara mahu hinnang

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale avaldub mitmest aspektist, mõju keskkonnale võib olla nii otsene (loodusliku keskkonna reostamine, inimese tervise ja heaolu kahjustamine) kui ka kaudne (maa hinna langus prügilate ümbruses, prügilate sulgemisega kaasnev loodusressursi kulu).

Inimeste tervist ja heaolu kui ka looduskeskkonda mõjutavad nii jäätmete teke, kogumine kui ka transport. Oluliselt mõjutab keskkonda ka ressursside tarbimine.

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes tekkivad tavajäätmed ladestatakse Torma prügilasse, mis on rajatud keskkonnanõudeid arvestavalt. 2009. aasta jooksul loodetakse välja arendada ka nõrgvee puhastussüsteem ning gaasikogumissüsteem. Seega on prügilast tulenev keskkonnamõju viidud miinimumini.

Jäätmekäitluse negatiivse keskkonnamõju kontrollimise ja vähendamise eeltingimuseks on kõigi jäätmetekitajate haaramine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi. Viimasega saavutatakse ka kontroll tekkivate jäätmevoogude üle. Olmejäätmete kogumist aitab korraldada omavalitsustes toimiv korraldatud jäätmevedu, mis haarab jäätmete kogumissüsteemi enamiku jäätmetekitajatest. Viimase efektiivse toimimise eelduseks on läbi toimiva järelevalvesüsteemi korraldatud jäätmeveost vabastatute arvu kontrolli alla saamine.

Tähtis on pakkuda elanikele liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks võimalikult mugavaid võimalusi, mis omakorda suurendab jäätmete liigiti kogumist ja vähendab ladestatavate jäätmete hulka. Jäätmete kohtsortimist piiravad puuduvad sortimisharjumused ning lahuskogumise võimalused. Puuduseks on ka liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimaluste vähesus, mistõttu võidakse käidelda ka eraldi kogutud jäätmed koos segajäätmetega. Seda probleemi aitab lahendada täiendavate kogumiskohtade rajamine ning info jäätmekäitluskohti puudutava info kättesaadavaks tegemine. Kohapeal sortimise loob eeldused suunata erinevaid jäätmeid kordus- ja taaskasutusse. Nii on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete sattumist keskkonda.

Jäätmekava näeb ette Vara ja Pala valdadesse kompostimisfunktsiooniga jäätmejaama rajamist. Nii kompostimisplasti kui ka jäätmejaama rajamisel tuleb jälgida, et sellega kaasnev keskkonnamõju oleks minimeeritud. Jäätmejaama potentsiaalsed keskkonnamõjud on järgmised:

- liikluse tihenemise ja jäätmejaamas toimuva käitlusega kaasneb mõningane müra ja õhusaaste taseme tõus piirkonnas; kuna jäätmejaamas soovitakse vastu võtta ka biolagunevaid jäätmeid, võib tekkida ka võimalik haisuprobleem.
- vee ja pinnase reostuse oht, mida saab kõva kattega aluse ja drenaazisüsteemi abil minimeerida;

- ebameeldiva lõhna levik, mida saab vältida või vähendada sobivate kompostimistehnoloogiate kasutamisega;
- visuaalne häiring ümberkaudsetele elanikele.

Täites jäätmekavas esitatud eesmärgid: suurendades jäätmete sorteerimist ja eraldikogumist, luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu, majandusliku kasu ning järelevalve tõhustamise kaudu, väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest tulenev keskkonnamõju.

6.1 Jäätmeveo keskkonnamõjud

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjudeks on jäätmeveomasinate poolt tekitatavad mõjud – heitgaas ja müra, mis muu transpordikoormusega võrreldes on siiski marginaalsed. Lisaks võib jäätmeid veo ajal sattuda keskkonda ja jäätmeveoga võib kaasneda haisu levik. Olulisem on teede olukorra halvenemine raskete jäätmeveokite tõttu. Jäätmekavas on toodud välja võimalused jäätmete üleandmise korraldamiseks hajaasustuses, kus jäätmeveoki ligipääs on piiratud.

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsused moodustavad maalise piirkonna ning jäätmevedu hajaasustuspiirkonnas on kulukas. Sellegipoolest võimaldab ühiselt moodustatud jäätmeveopiirkond jäätmete kogumist logistiliselt paremini organiseerida ja vähendada jäätmeveokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju.

Samuti on käesoleva jäätmekava üheks eesmärgiks propageerida võimalikult suurt jäätmete sortimist (sh biolagunevate jäätmete käitlemist) kohapeal. Ka see võimaldab vähendada jäätmeveo keskkonnamõjusid.

6.2 Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes tekkinud tavajäätmed ladestatakse Torma prügilas, mis vastab Euroopa Liidu keskkonnanõuetele. Seega on prügilast tulenev keskkonnamõju minimeeritud. Siiski ei saa jäätmete ladestamisega kaasnevat keskkonnamõjusid täielikult vältida.

Prügila peamiseks keskkonnamõjuks on müra ja hais, mis on siiski lokaalse iseloomuga (prügila piires avalduvad mõjud) ja need mõjud ei avaldu prügilast olulisel kaugusel ega mõjuta keskkonda oluliselt. Prügila rajamise, töö (vahekihid) ja sulgemisega kaasneb loodusvarade kasutamine. Vahekihtidena kasutatakse võimalusel prügilasse toodavaid inertseid jäätmeid.

Et prügilasse kõrvaldatavate jäätmete kogused väheneksid, tuleb suunata võimalikult palju jäätmeid taaskasutusse. Prügilagaasi tekke ja nõrgvee reostuskoormuse vähendamiseks on oluline biolaguneva materjali eraldikogumine ja selle kompostimisele

suunamine. Samuti tuleb ladestatavate jäätmete ohtlikkuse ja koguse vähendamiseks eraldada tekkivast jäätme hulgast ohtlikud jäätmed ja koguda liigiti pakendijäätmed, vanapaber ja –papp, ehitusjäätmed ning muud taaskasutatavad jäätmed.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju on võimalik vähendada ka järelevalvesüsteemi tõhustamisega korraldatud jäätmeveost vabastatute arvu üle ja sihipärase teavitustööga. Selle tulemusel vähendatakse omavoliliste prügilate tekkimist ja muud seadusevastast jäätmete kõrvaldamist, nagu näiteks jäätmete põletamist ja matmist kodumajapidamistes.

6.3 Jäätmekäitluseks vajamineva loodusvara mahu hinnang

Kõik vastava piirkonna omavalitsused ladestavad oma tavajäätmed Torma vallas asuvasse Torma prügilasse. Teatud hulk loodusvarasid kulub Torma prügila nõrgvee puhastussüsteemi täiendamisel ning gaasikogumissüsteem ja III ladestusala rajamisel. Ladestusala rajamisel eemaldatakse eelkõige metsa ja pinnast, samuti kulutatakse loodusvarasid spetsiaalse drenaažikihi paigaldamisel. Kõige enam loodusvarasid kulub Torma prügila sulgemisel. Täpsed vajaminevad loodusvarade mahu on toodud prügila projektis.

Väiksemas koguses loodusvarasid kulub kompostimisfunktsiooniga jäätmejaamade rajamisel Vara ja Pala valdadesse, samuti jääkreostuste likvideerimisel. Vajaminevat loodusvarade mahtu ei saa hetkel täpselt hinnata, see selgub konkreetsete tegevuste kavandamise ja projekteerimise käigus.